

Üksinda Inglismaa vastu

● Ernst Carl'i jutustus salakuulajate seiklustest maailmasõja päevil 1914 — 1918. a.

Wooruseta noorus.

Jstusime ühes Wana-Nürnbergi tagasihoidlikus kõrtsis ja pühitsejime sünnipäema. Franziska, ilusaim tütarlaps Nürnbergist, ja mina, 21. Bajeri jalaväerügemendi wabatahtlik. Ta kandis roosawärvilist juwekleiti, mis teha ümber liibuwalt ta jaledat kaswu alla kriiputas; juur laiaääreline õlgkübar asetjes ühel toolil. Olime piiritult üle meelikud, nagu üldse kaks õnnelikku inimest soojal juweõhtul olla saawad. Mõnus wana wein surises meeldivalt sooris ja lasi unustada pedantse ajamäära mõiste ja ümbruse. Kui ma Franziskat koju saatisin ja talle nooruslikke rumalusi kõrwa sojistasin, kaldus õõ juba lõpule. Jäänud üksi inimtühjadesse tänavatesse, korraldasin oma kuube. Kandsin 21. Bajeri jalaväerügemendi ülemleitnandi wormi. Oliti jelle päewa tähtsust filmas pidades rätspeal walmistada lastnud. Wormikandmise õiguse üle ma palju ei juurelnud. Tahtsin meeldida waid oma tüdrukule, mitte midagi muud kui imponeerida. Ja see oli mul ta sel õhtul täielikult korda läinud. Nii ma siis jalutasin enda laenatud

tähtsusega lähemale sihile, jaamale lähemale. Mõõga olin paremale küljele kinnitanud, kuna ma parema käega teda mõjukamalt täristada sain. Jaama jõudnud, siirdusin teise klassi ooteruumi. See oli linna ainukeseks öölotaaliks. Na oli siin juba wara hommikul mõimalik saada sooje jooke. See meelitas mind. Mul oli nälg ja järgnevas päewatööks tahtsin end kinnitada. Magamisele ei olnud enam mõeldagi. Säwenenult möödunud tundide mõtiskellu kuulen korraga tutawat häält.

„Tere hommikut, härra ülemleitnant, olete endale mõõga walesti küljele kinnitanud.

Pööran end kõneleja poole. Silmapilguks kohtuwad meie pilgud. Oma juureks kohtumiseks tunnen ära oma kompanii pealiku H. Nüüd tunneb ta ka mind ära. Neetud pigi! See on aga lõpu algus. Nüüd jumalaga ilus jõurielu! Head aega teisri kirju kuub! Waikides möödas pealik H. mind läbi puurivate pistudega pealaest jalatallani. Siis läheb lahti hirmsaks miristamiseks.

„Wabatahtlik! Kuust olete saanud selle mundri? See on juba habematu

2
Tartu Ülikooli

Arhiivkogu Raamatukogu

218123

i 20704975

tipp! Ja selline sõjaväe häbiplekk peab veel teenima minu kompaniis. Kuulge, mees, kartsjer on teile kindel. Kas te ei taha mulle seletada oma käitumist?”

Pealik ei annagi aga mulle aega selles. Tõuswa vihaga jatkab ta:

„Ah mis! Mitte mingit seletust ma ei waja. Siin tuleb teil wastust anda! Teile antakse küllaldaselt aega selle üle järelemõtlemiseks!”

Kõne toon, millega pealik mu peale oma wiha wälja walas, ei jätnud tahtlust, et tuli loota kõige pahemat. Ta silmad pilbusid wihasi wälte. Walweliisatus kuulan waikides kõnemürina ära. Meeleldi oleksin häbi pärast maa alla wajanud.

Nii igatahes ma oma sünnipäewa lõppu ette ei kujutanud, wäite Franziska. Ous siis puud meie õhulõhude pargis niisõrd taewasse kaswanud, et see südametu langetamine argipäewa tarwile pidi olema? Nii külm pole mulle tundunud veel ükski duhh. Järselt woosab see üllatus mul üle naha. Ous mu kuritegu siis nii suur? Pulbitsew noorus ei wõi ometi kuritegu olla! Kõige hullem on see, et ülemusel puudub mõõdupuu, millega mu eksimust mõõta.

„Warsti wahetate teie klassi ootestruumi kartsjeriga!”

Nüüd katkeb pealiku kõnewool. Wastu tahtumist. Ta saatja, kelle ta ärrituses täiesti unustanud näis olevat, segab end wahela. Ta on hästirietatud härra ja näib wäga suursugusena. Pealiku aupakkliku kohtlemise järele otustades näib ta wäga mõjuw isik olevat. Pealik seletab talle minu loo. Saan waid üksikuid sõnadest aru. Undishimulik ma ei ole. Tunnen juba paturegistrit, mida pealik loetlema hakkab. Tundmatu silmad hindawad mind tungiwalt. Silmapilgu otustab ta. Siis pöördub ta minu poole.

„Teie juhtum huiwitas mind. See seisus ei näi teil mitte esimene olevat. Wõttem istet.”

Jätkame nurgalaua ääre. Ujanäita ja kuulutab teist hommikutundi. Pealiku wiib ootamatu pööre täiesti roopast wälja. Seda kiiremini kohanen aga mina olusorraga. Näen selgesti: see on ju elus pöördelise tähtsusega silmapilk. Seda pöördepunkti tuleb kasutada. See on juur, ainulaadne juhus.

„Dober, pudel weini — külm!”

Antud tellimise järele pöördub eltselents J. — nii kõnetab suursugust härra pealik H. — minu poole.

„Soo. Praegusel kellajal ei sega meid keegi. Nüüd, wabatahtlik, jutustage meile lühed oma elulugu.”

„Hm, minu elulugu. Eltselents on oma wiimaste sõnade juures mugawalt toolile nõjatunud ja waatab mulle otse sellise ilmega, nagu ei pettaks ta oma lootustis. Loomulikult, päris igapäewane mu noorus kindlasti pole.

„Kuidas pean alustama?”

„Haarake võimalikult laugemalt.”

„Minu wanemad on tublid õiglased inimesed. Nad põlwenewad mõlemad franki talupoja perekonnast, kes juba nelijada aastat kodumaa mulla harinud. Minu wanemad siirdusid ühte wäikelinna ja asutasid seal koloniaal-kaupluse. Nende wäikeste soowide oli näha mind õpetajana kantaks. Ja kui mu õpetaja kinnitas weel, et mul leidub andi teoloogiliseks studiumiks, oli mu elukutse wälk otsustatud. Mu nooruse-tembud igatahes käisid risti wastu mu tulewase eluülesande tõsidusele ja wärikusele. Wanematele walmistasin ma murelapsena küllaltki raskeid silmapilke. Enne kui ma leffkooli lõputunnistuse kätte sain, pidin kuus kooli läbi käima.”

„Millised karutükid neel siis olid, mille tõttu nii sageli kooli pidite wahetama?”

„Ehtjad jutupoist tüfid!“

„Seda mõib arwata. Laitmatu ülespidamine maewalt koolist wäljawiskamist esile kutsub. Rääkige edasi!“

„Minu humi Cooperi ja Karl May wastu oli loomulikult juurem kui humi wanade roomlaste wastu. Õpetajad waatafid jellele kui kuriteole. Patustasin ma ju seega nende ebajumalate wastu. Ja et alla, mis nii ilusti juurest kaugeft maailmast ja selle imedest unistada lasi, armastasin ma rohkem kui Cornelius Nepost. See maksis end igatahes walujalt kätte. Mu ladina keele tunnistused läksid järk-järgult halwemaks. Koolis ja kodus olid selle tagajärjel krahhid krahhide otja. Wähemalt kodus tahtsin rahus elada. Kirjutasin siis seepärast lõpuks oma ladina keele tööd kahesordiselt. Üksord kooli jaoks. Need wihud punetasid korrektuuridest. Teisendi parandasin ise. Seega näisin ma laitmata musterõpilajena. See wiht oli mu wanematele määratud.“

„Ja seepärast lendasite siis koolist?“

„Ei. Seepärast veel mitte. Siis alles algas pahandus. Kui isa furd mu ladina keele õpetajaga rääkis ja oodatud kiituse asemel mahategewat lautust kuulda sai, selgus pettus. Wõite juba arwata, mis sellega kaasas käis?“

„Täiesti.“ Etstjellents ütles seda arusaawa naeratusjega.

„Nende päewade walud ununesid ruutem kui wastikufetunne ladina keele wastu. Ja mu leidurlik pea leidis warsti uue pääsetee. Teadsin, et õpetaja wihte sageli enne parandamisele asumist päewade wiisi klassi kapis hoidis. Suure waewaga läks mul lõpuks lorda lufustatud kappi awada. Siis parandasin oma kiritööd kõige parema õpilase wihi järele ära, enne kui õpetaja punane tint töösse oleks saanud hakata. Tänu klassi kõige parema õpilase usinusele

jain ma warsti rahuldawate teadmistega õpilaseks.

„Kas kapi ukse oli alati lukus?“

„Jah.“

„Oli teil mõti?“

„Ei. Sellele polnud mõeldagi. Wõtit kandis õpetaja kimbust. Ta ise lufustas wihud kappi.“

„Kuidas õnnestus teil siis awada kappi?“

„Mõningate harjutuste järele leidisin, et kapi ukse weidike kergitada tuli ja et siis ettemaatlifult arwukate tagajärjetute katsete järgi lõpuks otstarbekalt käänatud juukfendelaga awada ja jällegi lufustada sai.“

„Jutustage edasi.“

„Lõpp tuleb kiirelt. Teatama aja jookfjul õnnestus mu pettus. Ühel heal päewal allatasid mind aga teolt kaasõpilased ja reetsid mu. Pefsin nad korralifult läbi. See ei muutnud aga enam asja ja pidin koolist lendama.“

„See on siis lendamine number üks. Ja järgmised?“

„Galle Schwabi gümnaasiumist lendasin, kui ma üht piinajat õpetajat oletatama rewolwriga olin ähwardanud. Tõeliselt oli tegemist waid saapasulasega, mis kottupandult rewolwri kuhu omas. Nagu enamik piinajaid, nii oli ka see profeffor täielik argpüks. Ta põgenes saapasulase eest ja karjus effikus jurnahirmus terve kolleegiumi koku. Ma tahtwat mõrwata perekonnaisa, hädaldas ta. Loomulikult lendasin ma suure kaare. Enam vähem jarnaselt lõppesid ka edaspidised juhud. Kord finantfseerifin ma oma kõrifielu profeffor Fritzi riiete müügiga. Wiimase juures olin ma siis korteris. Müüid pilku tagasi heites ei pea ma õpetajate tegumiffe sugugi üleskõhtujeks. Olin juba loru jelline paharett. Ainult Korntali

instituudis Stuttgardis ei lastud mind tegewusse astudagi. „Heade sõprade“ nõuannete peale tehti mulle juba enne sõit sisse ja nimetati jeda „ettevaatusabinõuks“.

„Lõpuks pooritasite siiski katseb. Ja siis?“

„Siis algas pikk äge mõttelus wane- mate ja minu wahel elukutse waliku pä- rasi. Mu wanemad nõudsid ikka veel kategooriliselt, et peaksin hakkama õpe- tajaiks. Selleks puudus mul aga igaju- gune seesmine kutse. Tundsin waid ühte eesmärki: ohwitseriks tahtsin jaada. Sel- le sihi saavutamiseks olin igajuguseks ohwriks walmis. Wanemad nägid aga jelles waid nooruse unelmat ja olid en- da teada kindlad, et nad ikkagi kord oma tahte läbi wiivad. Ja siis läks meie wahelford terawaks. Kuna nad mu soo- we tõsiselt polnud wõtnud, wihastusid nad mu jonnakuje üle. Lõpuks lootsid nad kõwa sõna peale. Nii läks aga hoo- pis teisiti, kui nad olid lootnud.“

„Niisiis põgenesite?“

„Jah. Ja nimelt Londoni. Selle sihi walisin seetõttu, et mul Londonis tuttawad elasid. Selle perekonna, ni- mega Moysse, kes Salomon Lane'il 144 Dimehouse'is antiikasjade kauplust pi- das, otsisin üles. Headele inimestele polnud põgenik just kuigi teretulnud. Seda nad siiski ei lastnud märgata. Noorem tütardest, Daisy, reetis mulle aga, et ta wanemad minu omadega ühendusse tahtmat astuda. Mulle oli selge, et see ühenduseastumine wägagi ebaromantilisele kojureisule suundas. Ge- listasin seepärast ühel heal päewal juma- laga jätmata Moysse'i majast haistuda. Müüd olin siis omal jalal. Tahtsin en- dale ise oma elu rajada. Olesin ma sel- le suure karja inimestega seltsinud, kes nagu jalgrattur üles „winnab“ ja alla „jõtkub“, olesin warsti leidnud tee eda-

si jõudmiseks. See polnud aga midagi minu jaoks. Jäin niisiis üksi. Seega algas ka mu wagabundi elu maailma- linnaas.“

„Kui kaua wiibistate Londonis?“

„Peagu pool aastat.“

„Mis tööd tegite seal?“

„Wäga wähe.“

„Töötamine poleks teil arwatawasti raskeks kujunenud. Kindlasti leidsid sel- leks jada võimalust.“

„Doomulikult. Ma ei tahtnud aga mustatöölisena kõige madalamast ast- mest alata. Olin teatawal määral uhke veel oma haridusele. Seal ei maksnud see aga midagi. Raal oli waid oskujel. Ja see mul puudus.“

„Kuidas lõite end siis lõpuks läbi?“

„Küllastasin iga päew üht kortsi Char- lotte streetil, kus palju jaksajaid käis. Enamasti olid need endised üliõpilased, ohwitserid ja kaupmehed, põhjaläinud suurused. Käsitöölisi mõis wäga harwa kohata. Enamasti leidsid nad peagi tööd ja leiba. Natuke raha oli mul veel jä- rel. Kui see otsas oli, wahetasin oma riided odawa kraami wastu, pantisin kella, müüsin mantli. Saadud rahast elasid kuidagi hästi-halwasti ära. Alul, kui ma veel kogemusteta Londonis rin- gi kolasin, magasin õpsiti partides. Tea- tawate gruppidega, keda kella kaheteist- kümne ajal eelmainitud kortsi wälja kikutati, ma seltsida ei julgenud. Sel- lised salgad pidid razziale kõige ennem kätte wahese langema. Hiljem õppisin East Endi ja ta tuhandet võimalust tundma. Siis magasin juba igajugus- tes urgastes ja nurfades. Mu wälimus sundis mind pikapeale liituma waid East Endi pimedamates umbrustes ja sadamas.“

„Siis tunnete jeda Londoni osa küll wist wäga hästi?“

"Nagu oma taskut. Kui kuude viisi peitust tuleb mängida, avastamise hirmul luurel peab olema ja sealjuures nii palju hankima peab, kui võrd eluks tungivalt tarvilik: kaks aastat normaalse kodanikuna ei saalu selle elu nädala kogemusi igatahes üles. Ei leidu ühtki nurka sadamas, mida ma ei tunneks, ei ühtki kilet, mille abiga ma endale ülalpidamist ei oieks muretsenud. Võin jeda öelda igaiguse liialduseta."

"Millega muretsesite siis endale ülalpidamist?"

"Politsei cest kõrvalehoidmine viis mind kofu kihiga, kelle tegemus samuti waigust kartis. Selistajin hiinlaste linnajaoos liikuda. Tänavatel meelitavad patifikandjate saladuslikkude märkidega platatid külastajaid oopiumiurgastesse. Ja neid ei külastata mitte ainult asi-aatlike kundede poolt. Seal seisin sageli päevade laupa luurel. Kui kuisagilt politsei üles torkis, andsin kofkuräägitud kellasignaali. Alarm hoiatas hiinlast ja nende külasti varitsemast hädahüft. Silmapilkelt oli lokaal süütuft siustatud ja ei tarvitfenud enam kõrge politsei külastamist karta. Tänapojad oskasid jelle abi eest ka tänulitund olla. Nad on igatahes paremad kui nende elutustest jeda järelbada mõib."

"Ja kuidas lõppes siis teie mõõrustetend Londonis?"

"Päris ootamatult ja üllatuslikult. Jstufin kord lõõduft tagajärjetult hulkumistest kõrtis. Mu kõrmal oli üks mõtteosaline oma kerjatud mõilewad välja pakkunud ja luges seejuures mulle ühest jassa lehest ette, mille ta jumal teab kust välja oli õngitfenud. Leht oli juba neliteistkümmend päewa wana. Rohkem nürimeelsusest wabanemiseks kui huwist asja wastu mõtan ühe lehe ja filmitsen jeda pealistandjelt. Sealjuures jatin kuulutusteküljel kahewerulisele raswajelt trükitud kuulutusele: „Ernst, tu-

le kofhe tagasi, ja mõid sõduriks hakata."

Wahin tarretunult lehele. Pole kahtlust, et see kojutuse on määratud minule. Hiljem kuulsin, et kuulutus oli ilmunud kaks kuud ühtejärke igas numbris. Wamenad, kel puudus minuga ühendus, lootfid, et ma ühel päewal ikkagi Inglismaal ilmunuale jassa lehele jatin."

"Ja siis pöördusite koju?"

"Jah. Kirju kuub meelitas. Müüd mõisin teostada oma sihi."

"Kui teid praegu maadelda, ei tahaks hästi uskuda juurt hüpet Londoni East Endist Baieri 21. jalawäerügemendi kaserarmusse. Nähtawasti pole teil iu seilusteks ijegi keisri kirjus kuues weel kadunud."

Siis pöördus ekstjellents F. pealik H. poole.

"Härra pealik, palun jutustage weel mõnda wabatahtliku karistusregistrist, ajast, mil ta teie esimehes kompaniis teenib. Tahaksin jelle seiklusehimulise härra elust võimalikult ümmarguse pildi jaada."

"See läheb ruttu", wastas pealik. "Õppisin jeda härrat juba üsna waratult tundma. Teatawasti noored sõdurid esimehe kofe nädala jookful linnaluba et jaa. Kahtlemata oleks meie härrale peale Londoni hulkurielu jee lühiajaline lihw ära kulunud rohtem kui mõnele teisele. Kahe päewa pärast oli aga mees kortermeisteri ära ostnud, kes talle paari fulbtüki eest jalajase wäljapääsu võimaldas. Järgmise päewa hommikul ujus ta kaserarmusse kui täislaetud rannahaubitis. Tahtsin uustulnukat tugewama wähe alla wõtta. Mõne nädala pärast tabas teda ülemlleitnant A. Nürnbergi tänamail juba endalaenatud kapralipaelaga. Müüd ei jaanud enam armu heita. Kolm päewa kartserit tuli ära istuda. Ja praegu on ta ainuke wabatahtlik, kes pooleaastase teenistuseaja lõppedes ülenust pole jaanud. Kõige wiimasest karutükist ekstjellents juba teab: Nürnbergi

jaama ootenumis kohtab korraga seda ilendamata patuoinast ülemleitnandi mundris!”

„Teil on õigus, härra pealik, tegemist on tõesti üsna kõva pähtliga. Mingil tähtjal põhjusel kawatzen aga, selle asemel et lasta karistusel oma rada minna, juhtumit enne läbi kaaluda. Wõib-olla on mees waid walel kohal. Wõib-olla mõikšime, kui tema mõimeid dieti tarwitada oskafšime, teda isegi hinnata.“

Pealik ei saanud sellisest waateft pör-mugi aru. Ekstjellents wilistab läbi hammaste mingit wiisi.

„Wõib-olla saate siiski weel pagunid.“

Ja siis selgitades:

„Mängime siin paraadi-maršse, kuna samal ajal naabrite salaluure meie ran-nikut ründab. Noh, saame näha...“

Jällegi järgnes vaikne kaalutlustes minut. Siis jattab ekstjellents J. käs-tija toonis:

„Teie, härra pealik, unustate selle kohtamise. Ja teie, wabatahtlik, laske end selles mundris pildistada. Püüdke koguda kofku mõningaid oma koolitun-nistust. Teen juhtumist kõrgemal pool juttu. Teietaolised inimesed on mingiks iđeralkifuks teenistuseks tarwitatawad. Kirjutate end reumahageks, siis on teie wanematele seletus, miks ei lähe te peale teenistusaja lõppu enam edasi. Kuidas on muutnud teie olukorraga lood? Dns tell mõlgu?..“

„Jah“.

„Loomulikult! Selle kohta andke andmed pealik J-le. Me korraldame teie eest need asjad. Muu seas oodake kodus peale teenistusaja lõppu uusi instruktši-oone. Ja teenistusaja lõpuni peate end hästi ülal pidama! Nägemiseni, waba-tahtlik!“

Dõn kannab kofku. Mitte kunagi po-le ma weel suurema waimustusega wal-weliseisakut wõtnud. Häbematus mõitis. Pea sumises mul otjas. Wiimase kahe-teistkümneme tunni jooksul on juhtunud na-tute liialt tormakalt mu peale wajunud.

Ja siiski olen ärkisel. Pettepildiga pole siin tegemist. Pealik sai ju ometi kaju unustada juhtum Nürnbergi jaama oo-teruuni teises klassis. Järelikult kari-serist ma pääsesin.

Kell oli wahapeal wiis saanud. Rega-mööda selgines kaos mu mälus. Kell kuus pidin jälle lasterajal olema. Ma ei tohi hilineda. Laitmatu ülalpidamise olen ekstjellents J-le lubanud. Umber-riietumine toimub suurima kiirusega ja wilistades ning lauldes muutub ülem-leitnant omaft armust ühegi auastmeta wabatahtlikuks. Ja nüüd jaama... .

Kell seitse hominikul marjın juba jälle läbi Nürnbergi, südames teadmatud wäljawaated tulewikuks. Wäsimus oli kui pühitud. Heledalt ja rõõmsalt kõlas mu hää Franziska maja ees. Tal pol-nud weel aimugi mu muutusest alates eilsest õhtust, mil teda koju saatsin. Sõ-durilaul tungis talle wast pooluses kõr-wa. Dieti oleks ta pidanud märkama mu waimustust laulust. Mii täis oli sü-da, et juu tõeliselt üle woolas.

Sel päewal lasen waid märklana sü-damesse. „Weltu“ sügab waid habet ja räägib heatahtlikult endaga rahul olles:

„Noh, härrate lahe ju päris hästi. Wigurid tuleb taft weel waid wälja ajada.“

On sul waid aimu, armas sõber, miks wabatahtlikul on täna nii head lasteta-gajärjed!

Tagajärgel on kondid terved, süda aga rõõmus. Kaugelt näen Franziska lokilist pead aknaraamis. Ta lehwitab ja nae-rab. Wäsinult, kuid siiski rahulolewana ja õnnelikult kõlab meie laul armsama akna poole üles. Leiakfin loomuliku olewat, kui kogu maailm täna mind mu õnne pärast kadestaks.

Õhtul teenistuse lõppedes lahtun nõ-gijest tööstuslinnast, Fürthist, et soori-tada oma tavalist külaskäiku Nürnbergi. Nukraadibeta mundris ootan ma Fran-ziskat. Ta kannab jälle roosawärvilist juwelleiti. Suur laiaäärelise kübar ri-

pub hiilgawalt punase paelaga käewangus. Tuul mängib waitfelt ta blondide loffidega. Ta ilme muutub imestawaks ja weelgi imestawamaks.

„Halloo, Franziska. Sünnipäewa hästi wälja maganud?“

„Nähtawasti paremini kui sina. Kuidas näed ja wälja?“

„Tule, tahan sulle wiimase öö üleelamustest jutustada.“

Jalutame elawamateist tänowateist rahulikumatesse, mille aumääsed patriitsimajad Düreri ja Sachsi waimust õhkuwad.

Miipalju kui lubatud jutustan Franziskale kohtamistest pealiskuga. Tulewiku wäljawaadetest waikin ma loomulikult.

Peatume ülal lofsiõuel. Müürikt rändab pill üle laia fägawa lofsikraawi, mille wana saaga järgi wahwa Epplein von Gallingen julge hüppega ületanud. Meie ees puhkab torniderikas terawate katustega wanalinn maalilises rahus.

Franziska kuulab mu pihimust märkatawa ja järjest tõuswa jäisusega. Ta tahab koju minna. Saadan teda. Wäliselt on kõik weel endine. Nagu siis, mil maitsesin weel täiel söömül noorust. Kuid siis on kõik muutunud.

Tean seda juba ette: aukraadiga ühes taotan ka Franziska.

Mu eelaimdused täituvad. Kohtume weel waid juhuslikult. Kuid tal on wähe aega minu jaoks. Tean, lust poolt puhub tuul.

Grand-hotelli joogilauas teeb üks mu selfimeestest end „lataks“ lootusrikaste wäljawaadetest Franziska juures. Teda imetletakse. Ma ei kingi kahjurõõmsatele pistudele tähelepanu. Mida teawad nemad? Mu tulewik kaalub juba Franziskast üles. Ma ei tohi aga sellest rääkida ja ei tunne selleks tarwidusfti.

Nende päewade pinges saan wanematest kirja. Nad teatawad, et meie tuttamad „inglased“ meil olemat ja et Daisy ja ta ema ka Nürnbergi tulla tahawat. Wanemad ei unusta ka märkimast, et

Daisy omalt wanaisalt Hillerist lord kuus maja pärib.

„Inglased“ olid minu filmis lord juure maailma esindajaid. Näen weel härja Hillerit oma ees, tublit ärimeest, kes wiitkümmendkuut lihakauplust omaks nimetada mõib, meest, kes suuri summajid kiriku ehitamisteks annetab ja omal kulul üht metodistiusu preestrit ülal peab. Härja Hillerit saadab ta tütar, proua Mõhse. Need inglased töid mulle, kui olin weel koolipois, Londoni waateid ja aina suurendajid seega maailmajamuse poisi igatus kõigi nende imebe järele. Ja selles Londonis olin ma siis mõõrastemastumõitlikus Mõhse'i majas peawarju leidnud, olin ta antiikaskju imetlenud ja end Daisyst, Hilleri kolmandast generatsioonist, imetleda ja hellitada lastnud. Ja see Daisy pidi nüüd kaaja tulema. Tahmatult mõtlesin ta murtud jaksfa keelele ja pidin jealjuure walsult naerma pohwatama. „Mu armas jaksfa aare“, olit ta mind kuisunud ja tol korral kiinitas ta, et ta weerandsakslasest täiswerd sakslasest mõiks saada, kui ta minuga abielluks.

Kõik need lapsepõlwe mälestused, kõik Londonis wiibimise aja walguse ja warjuküljed keerlesid mul selle külastusteate juures läbi pea. Uudishimulikus ootuses lugesin päewi.

Daisy ja ta ema tulid. Kuuteistkümmneaastane oli küpses neiuks sirgunud. Eärawaina ja naerwaina astume üksteisele wastu. Küsimuste uputus järgneb siis.

„Sa näed mõlum wälja. Need imeilusad lilled on määratud minule? Tänan. Sellega tahad küll wist mind panna unustama seda, et mägi Muhamedi juure tulema peab, kuna Muhamed mäe juure ei lähe? Ära arwa, et ma su mundrit kardan ja mitte midagi ma sulle ei kingi, ja truuduseta joofsi!“

„Mga Daisy“, jégab end wahale ema, „kas on see tähtsaim, mida sul rääkida on?“

„Voomulikult. Olen temale kuri ja...“

„Meelelbi wiiksin sind enne hotelli. Kui oled reisu pingutustest välja puhannud, waataid wast läbi sõrmede mu paitudele. Seda tohin wast loota.“

„Seda saame veel näha. Nii kergelt siiski ei andestata.“

Järgnewad päewad on täidetud tuntu-
tiaaretest rikka linna vaatlemisega. Proua Moyse ei tule meiega alati kaasa. Kuigi ta Lorenzi kirjuti ja teisi festaja ehituskunsti aardeid vaatamast ei unusta, sooritab ta siiski need käigud ühinda. Üksjatuundja huwi nii mõnegi antiik-
jade kogu wastu on prouale jageli ette-
läändeks, et meid kahetse jätta.

Daihy ei ole mu põgenemist siiski unustanud. Kord germaani muuseumis, ümbritsetud juurepärastest puuniferdus-
test, tulebki tardedud küsimus tal üle huul-
te: miks jätsin omalajal ta isakodu nii järsku maha ja ei tulnud enam kunagi sinna tagasi.

„Kui ja juba, nagu su ema mulle jutustas, hirmu tundsid selle üle, et mu isa sind Sakjamaale tagasi saabab, siis olet-
sid ometi võimalust leidnud minuga ko-
hata. Ma poleks sind ometi reetnud.“

Ta märsk energiline ülesastumine imponeeris mulle.

„Waata, Daihy, ma ei tahtnud sind wanematega sõjajalale wiia. Sul ei pidanud olema saladusi wanemate ees. Ja ma kahetsen seda põgenemist niisama wähe kui esimestki, see on Sakjast Londoni. Nii õppisin ma Londonit tund-
ma, mis mulle kahtlematult wõraks oleks jäänud. Seda töö Londonit, seda sipelgapesa. Seal liikusin ma ringi. Themse ääres, mida palistawad kitsad ladude read. Sügawalt ja jalgelt on need pildid mu mällu jõõbunud. To-
meri tornid ahwardamad süngelt ja tu-
medalt jõge. Siin on jagimine. Sõ-
dukid liiguvad pikas reas. Ladud pei-

dawad endas muinasjutulisi warandusi. Tormid ja tuuled on neil tooretel tellis-
kiwimüüridel jõudu katsunud ja kiwi on jäänud mõitjaks. Kitjastesse luukidesse kaowad marmor ja liha, tautshuf ja tee, naht ja katao, wili ja hõbe, paber ja waibad, portselan ja elamhõbe, rumm ja elewandiluu, wõi ja juust. Suurekõ-
hulistest laewadest imewad laod kõiki neid warandusi endisje. Kiwijõe tolm matab taewa sina. Ahelad hiiglatraa-
nade küljes kõlijemad, plofid ladude luu-
tide küljes ägijemad, fireenid ulumad. Priistawad kajakad piirawad kõikide rii-
tide ja rahwaste laewu. Kiwa ja lärm on laffamatu, laste jagatakse. Wilkad madrujed joofjemad üle kitjaste planku-
de. Kaste, kotte, tünni ja palle kuhjub. Ja nende keskel longiwad närudesje riidetud inimesed, ootawad, kuni neid jadamatöölistena mõne penny eest wa-
jatakse. Siin mühiheb maailmalinna raskepärane meloodia jadades tooni-
des ja piltides. See on gigantne Lon-
don, mida armastan.“

Olen jutustades ja unistustes Daihy ning kogu ümbruse unustanud. Järel-
mõttikult endasse süwenenult wahin ma oma ette. Daihy kõrge hääl kutjub mind tõelikkusesje tagasi.

„Tuled ja warsti jälle Londoni“, meelitab mind Daihy tafa.

„Jah. Usun seda wähemalt. Wõib-
olla näeme üht-teist juba üzna pea.“

Süwastijātu tunni liginedes ei tundu mulle aga lahtumine Daihyt sugugi kerge-
gena. Oleme saanud häits sõpradeks. Ja unistame peatsest jälle nägemisest.

Kõigepealt tuleb ära oodata teenis-
tusaja lõpp. Mis siis tuleb, seda juba näeb.

Lõpuks ometi on suur filmapilt käes. Olen reserwis! Wanemad terwitawad mind südamlkult. Isa on rahul, et lei-
dus hea sõber, kes mu juured wõlad tasus.

Varsti tundub aga argipäeva elu mäkelinnas igavana. Dotan posti päevast päeva. Dotamisaeg on ääretult pikk. Kannatus pannakse raskele proovile. Wahetewahel kardan ma juba, et mind unustatud ollakse.

Kolm tuud mööduvad ärewa ootuse ja pinge tähe all.

Viimaks ometi saabub paljutootav kutse: Ma pidawat end Sociéte Françaiseis Frankfurtis Maini ääres teatama. Kirjas on kahtlase märka ja kutse järgmisteks sõnaks „Moulin rouge'i“.

Müüd käib tell dieti! Mu kohwrid on juba ammugi patitud. Kahtlusemünd neli tundi hiljem istun ma härra juures, kes mulle Sociéte Française'i üle seletust annab.

See olewat ühe Pariisi firma haru-ettevõtteks. Raubanduslikud tehingud olewat aga waid välisjeks sildiks. Raubanduslikud suhted saksa firmade ja tööstustega pidawat waid Sociétele mõimalise andma jaladuslikuks tegewuseks, spionaazhiks Prantsusmaa kasuks.

Saksa poolt küljest polewat mingit ametlikku kaitset loota, kuna spionaazh üldse olewat alaks, millele saksa walitsus ammugi mitte teenitud tähelepanu et kinkiwat, wastandina kõigile teistele Euroopa juurriikidele, kes alati tõelitu agentide sõjawäe Saksas pidawat. Nii pidawat saksa tööstus end ise aitama.

Üks juur saksa ettevõtte seadwat endale eesmärgiks wastuluure. Suhtimine olewat ühe endise kõrgema ohwitseri käes. See härra olewat juutnud ärimehe mas-ki all — seda eeldab tõd juba pime sõda! Sociéte Française'i juhatajaga sõbrustada. Kuid mis kasu on sellest? „Witehingutesse“ piltu heita teda niikuinii ei lastawat. Nii küsimud ta siis oma prantslasest sõbralt, kas ei saaks üks ta noori jugulasi, kes parajasti gümnaasiumi lõpetanud, tema juures praktikandina kohta leida. Wastus oli jastaw. Ja see praktikant olin mina.

Reegi ei kahtlusta põrmugi seda juutut noort inimest. Ma õpin. Loomulikult

kult õpin ma oma „jugulase“ juhatusel, kellega ma pidewas ühenduses seisan, õige pea asjadesi aru jaama ja neid läbi nägema, milliseid mu prantslasest pere-meest awalikkusele määranud pole. See on juurepäraste õpetajaks minule, sest alataja pean ma olema walwel, ige piisiasja tähele panema, kolleegidele sõrmedele waatama. „Mis on dieti selle kirja mõte? Kuidas jaan selle omandada? Kuidas jaan ma edaspidiseid tõendusi oma kätte, et paljastada ettevõtet? Kas ei tõmba ma ta kahtlult endale?“ Nii päewast päewa kõige waljemas enesekaswatamises uute ülesannete ees seis-tes — see koolitab rohlem kui igasugune teoreetiline loeng.

Poole aasta järele wõin ma oma ülesande andjale niivõrd palju jüütõendusmaterjale üle anda, et ei jää enam wähematti kahtlult Sociéte Française'i tõelise ülesandest: tööstus-spionaazh. Tagajärjeks on firma likwideerimine. Seega olen ma teataval määral õpilase-eksami salaluure teenistuses sooritanud. Ülesande andjad on mu tööga rahul.

Varsti jaan uue ülesande: „Kolme nädala pärast peate asuma välismaale. Seal pole teil terge ülesannet täita. Ujun aga, et saate sellega hakkama.“

See kõlab juba tunnustajena. Sellisele alale nii kergesti unustunukat ei lasta. Saan waewa nägema, et ülesande rahuldawalt sooritan. Heäraniis humitab mind just see, et jaan Inglismaale, Londoni.

Salakuulaja alustab tegewust.

Sooritan selli eksami.

Kiirrongi esimeseklassikupees algab mu salaluure teenistuskäik. Välispaas on parimas korras. Tõhin loota, et mind sõidul ei tülitata. Esimese klassi publikut waewalt kontrollitakse wõi piiril tülitatakse. Ja see, kes weel end maailma-kuulsa Kruppi firma esindajana esitaba wõib, on väljaspool igasugust kahtlust.

Kiirrong Baasel-Köln-Rotterdam-Hoek van Holland jätab kihite peata-

mise järele Frankfurdi jaamahoone ma-
ha. Päike loojeneb filmapiiril tulise tet-
tana. Veel hull aega hiljem joonistu-
wad linna tornide piirjooned taewal,
kuni doomi nõrgad kontuurid wiimase
tunniusena kaomad. Piti Reini läheb ki-
re sõit. Silda ja aju on täidetud tungil-
ettemõtlitusest. Olen laetud tugewa pin-
gega. Kõngi rataste monotoonne mürin
uimutab mind piffamööda. Wajangi ra-
hu, et järgmisel päewal wärskelt untele
muljetele ja elamustele vastu astuda.

Hommitul ärgates olen juba Hollandi
pinnal. Waid läbi une mäletan veel
pealiskandset passikontrolli. Ükski amet-
nik ei siin pool ega ka seal pool piiri
ei tunnud huwi mu kohwrite siju vastu.
Igale jaksus waid mu kinnitusest, et mul
midagi tollida pole.

Restoranimugunis istun wastamisi
ühe kaasmaalannaga. Leekiwalt punane
juus annab imeilusa raami intelligent-
se näole. Muidis teeb filmi ja fototee-
rib. Nähtawasti pole tal huwitawa seik-
luse vastu midagi.

Rahetjen, mu daam. Olen ametis oma
eneise armastusega, oma plaanide ja ees-
märkidega niimõrd intensiivselt, et puu-
dub tahtmine sellelaadilistele ajawiit-
mistele. Daam märkab seda ja trööstib
end juba ühe heasüdamliku patju här-
raga.

Lõpuks ometi jõuab filmapiirile Hoel
van Holland. Sõit saarele tundub mulle
liig pikalbasena. Rapten seisab sillal ja
lewitab endast ärritawat rahu. Daem
nähtawasti arendab nõutawa arwu sõl-
mi ja lapten on endaga rahul. Mina aga
mitte. See on teo tempo. Tahan jõuda
kiiresti maale, saarele, mis maailma sü-
dameks.

Tahan seista Londonis Themse kal-
dal. Müüd aga enam mitte plaanitud,
mitte enam sihitult — ega asjatult. See-
ford on mul ülesanne. Seeford on asjal
mõte. Isegi väga tähtis mõte on see-
fordisel külastusel.

Natuke ärewusest wassutatult, kuid wä-
helt siiski rahulikuna seisan ma jälle

Liverpool streeti jaamaesijel. Ruttu ko-
hanen ma tuttawa ümbrusega. Hingan
sügawate sõõmudega rōsket-nõgist õhtu
kõpsudesse ja tunnen end nii rahuliku-
na ja kindlana, nii kodusena, nagu peat-
sin jälle Moosjede waiu mööbleid imet-
lenta ja aastaarwu wanadelt lõigetelt
mõistatama.

„Dohin ma härrat ühesse heasse, oda-
wasse jaks hotellis juhtida?“

Nende sõnadega tahab üks metsikuist
pakikandjaist mu wäärtuslikke kohw-
reid haarata. Waatan mehele otja ja
tunnen ta ära.

„Ei, tänan. Oskan isegi omast kraa-
mist tarwiduse korral lahti saada.“

Imestunult ja haawunult waatab
mees üles. Ta ei tunne mind ära. Se-
da võib ka arvata. Olen tublisti muu-
tunud. Kuid ta on siiski wanaks tanna-
tustaaslasteks wanasti tuttawast kõrtist
wagabundielus mulle jäänud. Ta rapu-
tab pead ja eemaldub solwunult.

Otjin omale oma warjualuse ise. Ja
selle kohwritewarguse asjatundja abi ei
waja ma põrmugi. Ta pole mitte ainuke,
kes Lamades kollanõtkadele läheneb,
neid tuttawasse majja wiib ja podata la-
seb, kuna ta samal ajal tagaukse laudu
ühes kohwrittega jäljetult kaob.

Jätan oma kohwrid endale, wõtan
takso ja sõidan 83 Goswell Road E. C.

Maja ei eraldu ümbruskonnast pea ju-
gugi. Ta pole just mitte räpane, must,
kuid pole ka puhtam naabritest. Alumiisel
korral on kõrts. See on mu järgmiselt
eesmärgiks.

Üks ebajümpaatne pois wõtab nrind
vastu. Punaste juustekallade alt, arwu-
tute teedretähtede wahelt wahib mulle
otja uudishimulik filmapaar, mis rohkem
intelligentsti reedab, kui seda eijimejel fil-
mitsemisel loota oleks wõinud.

„Mida soowite?“

„Tahan rääkida mister Allaniga.“

„Ta tuleb alles mõne tunni pärast.“

„Siis andke mulle wahhepeal üks tuba.“

„Meie ei üüri tube wälja.“

„Wõib-olla teete mulle erandi. Mul on soovitus härra Allanile.“

„Kellelt, kui küsida tohin?“

„Pärida ei tohi. Tahan härra Allaniga isiklikult rääkida.“

Bob on haarunud. Ta sehitab õlgu. Wõib-olla teen oma umbujaga poijule filekohut. Ta on kindlasti Allani tseäralikku tegewusse pühendatud. Wahete wahel riitwab mind ta alahindaw püt, nagu tahaks ta öelda: on jul ta aimu, mida ma tean. Võputs juudan ma Bobi siiski niikaugele wiia, et ulualuse jaan. Sealjuures kuulen talt, et ta juba hult aastaid Allani juures on.

„Mitte alati ei istunud me sellises poes. Warem olime teatri juures. Oh, mister Allan on suur näitleja. Kõik tüduritüd olid temasse armunud. Tema omas jeda, mida teatriteeles rambinõuliks nimetatakse.“

„Viimasel ajal panete küll wiist oma tegewuse juures wähem rõhku helgiheite jate walgusele?“

„Selle eest on aga nüüd palgad paremad.“

Maersime mõlemad. Bob jatkas:

„Tulge kaasa. Tahan teile teie toa kätte juhutada. Teie jaoks on juba ruumi tehtud. Mul ma ei teadnud, kas olete see teie, teda me ootasime.“

Bob juhatab mind juure, ruumikasse tuppä alumisel korral, mis jätab puhta mulje.

Selle aja sees, kui ma kohwite wäljapakkimise ametis olen, saabub Allan. Elatanud inimene, kelle praegune wälinus siiski parema minewiku järgi märgata lasjab. Ta rõmustub silmnähtawalt.

„Tere tulemast meie majja. Rahetsen, et ma teie saabumisel mitte kohal polnud. Oodetawasti olete rahuldatud.“

„Tänan, seni meeldib mulle teie juures.“

Allan on juba ammuigi tähelepanu minult mu kohwile juhtunud.

„Need on ju toredad asjad, mida te kaasa toonud olete.“

Nende sõnade juures waatleb ta täis armastust ja asjatundlikult garnituuri parimast spionaazhitööriistadest.

„Mida oleks küll teie reisikaaslased ja tollirewisjon selle musterkohwri kohta öelnud, kui nad selle siis teadlikud oleksid olnud?“

„See on juba äri riisiko. Usun, et ma seda pretseessiooni tööd siin veel kasutada saan. Muudu poleks nende eest hoolitsemist mulle nii wäga jübamele pandub.“

„Need on tõepoolest esimese klassi Kruppi tooted. Rahju, et E. neid näha ei saa.“

„Kes see E. on?“

„Mis kolleeg, kellega ma just hiljuti koos olin. Saate teda all baaris tundma õppima. Tal on kolm maja allpool juukfeloituse äri. Arge usaldage aga kunagi ta nuge. Sellest ei tea ta midagi. Selle wastu wõib ta teateid wastu võtta, mis Berliini lähewad. Saate teda ja kogu salakuulajate kolleegide ringi all baaris tundma õppima.“

„Ei tunne just erilist huwi selle wastu. Nende kolleegidega palun minust küsina kaugele jääda. Muuseas ei teadnud ma, et niipalju meie inimestest siin on.“

Allani nägu tõmbus inetuks grimassiks.

„Wõib-olla haarate mõiste „meie inimesed“ liiga kitsalt. Waadake, olen riiklõdatondisujeta ja seega spetsiaalselt hama armastust ei tunne. Ma armastan neid kõiki wõi siis mitte ühtegi; see on selle järele, kuidas nad mind ülesannetega warustawad ja maksawad. Nii mõtlesin ma kutsumise all „kolleegidega“. Kodumaalasi kitsamas mõttes leiata wäga wähke, wõi üldsegi mitte.“

Min alul sellele mehele käe teretuseks ulatanud. Nüüd tundsini tarwidust seda pešta.

Järgnemad päewad kinnitasid waid esimest muljet. Wastikud äritsejad, kelle juures teadete usaldatavus kõrwaline ja üleandmise wiis enamasti nii pealiskaudne oli, nagu poleks neil aimugi ing-

lise teadetekontrolli asutisest ja nagu poleks nad kunagi kuulnud midagi Codefist.

Olen õnnelik, et kogu sellest seltskonnast end eraldatuna saan hoida ja üsna ruttu teateid oma tõelise ülesande sooritamiseks saan.

Dehifreeritud teade kõlab järgmiselt: „Goodrich Tyre Worksi osakonna juures on joonised ja plaanid... Sellest materjalist peame saama tarvitamiskõlvulikke fotosid.“

Mu järgmiseks sammuks on mainitud tööstuse üle teadete kogumine. Tarvilikud andmed selgitavad peagi. Goodrich Worksi, Akron (Ohio osariik, Põhja-Ameerikas), omava Londonis osakonna, mis mitte kangel mu elukohest, Goswelli tänavaga paralleelselt jooksmas tänavas asetseb. Londoni osakonna juhatajaks on direktorid Croydon ja Hincheliff. Nende hoolet all pidid plaanid ja joonised olema. Nende saladuste lähedale pääsemiseks pidid mind aitama Kruppi tööriistad.

Sõtul wistan ma Allani, kes mind vägisi alla tahab wiia, toast wälja. Tahhan rahu saada. Nüüd tuleb sõjaplaan kõigis ühiskasjades läbi töötada. Kui Bob weel kord katset teeb mind alla meelitada, leiab ta mu pakkude suitsupilwede keskel. Alles nüüd märkan ma ka hirmust suitsu. Olen wabrikuforsnana suitsujetanud. Wäga afna. Olen endaga rahul. Mõn tagajärjekama tee leidnud olewat. Panen hommikuks tööriided walmis. Neg ei tohi kaduma minna.

Järgmine hommik näeb mind Goodrichi-tehaste personaaliosakonnas. Olen riidetatud lihtsalt ja puhtalt, nagu see kohane laagritöölisele.

„Kui tahate despatch cleriks meie repair departmentis saada, (tööline=ametnik parandusosakonna wäljasaatejaoskonnas), peate tugewa kohaehituse oman.“

„Olen küllalt tugew ja jõu proowimiseks alati walmis.“

„Millised palgatingimused seate üles?“
„Ütleme üks guinee (21 shillingit) nädalas.“

„See lasjab rääkida. Wõite kohe alustada?“

„Just nii. Mul on tööriistad kaasa.“

„Kästi, siis olete wastu mõetud. Ma ei tarwitse teile wist kinnitada, et meie koostöö teie kohusetäitmisele oleneb. See oleneb teie mõimistest, kas leiate meie juures alalise töökoha ja mõimaluse ametialal töusu teed sammuda wõi peate juba lühike aja järele wärawa wäljaspoolt julgema. Tulge.“

Personaalsheff juhib mind nüüd parandus osakonda mu uue ülemuse juure. See waatleb mind uurimalt ja on — ta pilgud reedawad seda — tugewa ja wärske poisiga rahul.

Ma töötan juure hoolet ja usinusega. Minu ülesandeks on masinaosade ja autorehvide jissepakkimine ja äraaatmine. Enamasti lähewad tellimised kiniste saadetistena ära. See sünnitab kokkuseadmisel jageli raskusi, sest mitte alati ei saadeta ühe tellimise iga osa korraga wabrikust wälja. Laos seisawad jageli tellimised, mis ootawad täiendust. Ma ei unusta iialgi ülemusele puuduwaist osadest teatamast ja nende peatsest muretsenimisest lattu palumast. Sel taktikal, mis laoulemale isearalise hoolsusena tundma pidi, oli minu jaoks eriline otstarwe. Olen ma juba kord kätikes tagawiltsult soojaks saanud, ja olen ma laowalitseja usalduse mõitnud, siis jätab ta juba mugawusest tingituna puuduwaite osade järele otsimise minu enda hooletks, ja ma wõin ilma kahtlult äratamata juhuslikult wabriku ühikutes osakondades liikuda. Mu lootused ei petnud mind. Üsna pea wõisin ma endale lubada iseiseiswat tegutsemist ja waba liikumist. Ja walitseja oli sellega weel üsna rahul, jai ta ju seeläbi wähem seगतud.

Puudumate osade järele pärimisel satun tord seni tundmatule mister Barneyle. Ta eiingi mulle vähematti tähelepanu. Kui ta töötojust lahkunud oli, tüüriten üht tolleegi. Mees on uhle oma tartuajele.

„See on mõti peremehe juure. Mister Barney, Fred Barney on mister Crondoni paremaks ja mister Hincheliffi wajasutks läeks. Ta kontor ajetseb mõlema hessi wahpeal. See juba tõendab ta tähtsust.“

Mees ütles ilusti: mõti peremehe juure. Sellele mister Barneyle pean lähemena.

Parimat juhuft selleks patub lühike lõunawahpeaeg, mis ajal waewalt keegi koju jõuab minna, waid enamasti kusa-gil käitise naabrujes einet mõetakse.

Juba samal päewal järgnen tähelepandamatult mister Barneyle, kui ta lõuna ajal lahkus tehaseft. Ta läheb itaalia kohwitukse Golden Lane'i tänawa nurgal. Mõni minut pärast teda astun mina jõogiisaali ja näen, kuidas talle jermeeritakse loomaliha makaronidega. Nähtawasti jõõb ta jeda toitu alati, kui talle see tuuakse juba ilma telimata. Tellida aga ta selle lühikese aja-ga ei suutnud.

Jstun kõrwal lauda Barneyle mingit tähelepanu ojutamata. Nii kõwasti, et ta jeda kuulma peaks, tellin:

„Kahetordne portsjon loomaliha makaronidega!“

Näen rahuldustundega, et Barney filmitseb mind pooldawalt.

Mitu päewa reast kordub lõunal sama lugu. Minule on waid üllatusets, et Barney igal jumala päewal jõõb loomaliha makaronidega. Nii juurt harjumust ma esimejel päewal fiiski ei näinud ette. Härra Barney näib tõesti olewat weidrit.

Sobib hästi, et ühel järgmisel päewal jõuan enne Barneyd jõõgiisaali ja mõtan

istet tema tawalise laua ääres. Barney tulles jermeeritakse mulle parajasti loomaliha makaronidega. Barney filmitseb mind ja minu toitu heatahtlikult. Müüd peab ometi tutwumine toimuma. Härra Barney, kes mulle hiljem jageli kiitleb oma inimestetundmisega, lajeb ennast petta waimustuseft, millega ma ajan tema lemmiktoidu kallale.

„Teile nähtawasti meeldib eriti jee toit?“

„Jah. Eriti kui ta nii hästi on walmistatud kui fiin. See itaalia kott on selle toidu juures ojanud juurepäraselt jobitada itaalia ja inglise töögi.“

„Täiesti minu arwamine. Ma nau-din jeda juba mitu kuud.“

„Mina aga kahjuts alles mõni päew. Alles jellest ajast saadit, kui töötan Goodrich-tehases, käin fiin lõunatamas.“

„Ah, te töötate meie juures? Barney on minu nimi.“

Wimase märkuse sunnib Barneyd tegema minu üllatunud pilk.

Müüd on jää murtud. Sellele härra Barney naljakale harjumusele wõlguen ma tänu esimeje raske sammu eest, mis mind wiib ligemale minu ülesande täit-misele.

Leiian asja olewat üsna korras, kui järgmisel päewal kõnetab mind laduwa-litseja.

„Mida olete müüd teinud? Härra Barney küfis teie järele.“

„Ma ei tea, et oleksin effinud mille-gagi.“

„Noh, nii halb jee kohe ei tarwitse olla. Ütleksin talle, et olen teiega rahul. See talle nähtawasti meeldis.“

Nii areneb kõik täiesti soowitamas juunas. Sama päewa lõuna ajal ülla-tab mind Barney küllatutsega nädala-lõpuks.

„Tulge kaasa. Mul on wäike maja Komfordis. Minu naine rõõmuftab kindlasti. Ja minul on selle juures

mäile tagamöte...“ Ta muheleb kavalalt. „Minu naine peab weendumä, et mina pole ainus, kes iga päem mõib jüüa loomaliha mafaronidega.“

Muidugi mõtan kutsje wastu. Sellest kujuneb ülimeeldiw nädalalõpp. Proua Barney juhü majapidamist targalt ja jüdamlikult. Kaheksaastane tütreke aita teda jõundmööda. Kuueaastane poeg kiigub wainustatult minu põswel ja lahe mind imetlema oma lätkina nõlaga mütti — sünnipäemakinki. Kiidan wajalikul määral perekonna pesamuna — kümnekuist kisaõri. Wanemad on õnnelikud minu sõnade üle. Lühidalt — kui jõidan esmaspäewa hommikul Barneyga Londonisse tagasi, on härra Fred Barneyst saanud minu hea sõber Ted.

Minu tööhool ja kutseline teadusehümu ei tunne piire. Igas tehaseosas käin sageli ja nõuan puunduwaid majinaoji. Sealjuures püüan itka kontoris külastada oma sõpra Tedi.

Mi palju, kui see on mõimalik tahtust äratamata, õjutan huwi Tedi kohustusete ja ülesannetele. Minu osawõtt tema töödest meeldib talle. Pikkamööda jaan teada, et tähtjad plaanid ja joonised on härra Hinchcliffe'i kabinetis teraskapis. Ted rahustab mind ja kinnitab, et neid ei saa kunagi teegi warastada.

Sageli jätan tegemata külastäigu Tedi kontorisje hirmust, et mõni ülemustest mind sealt tabab ja minema saadab. Ühel päemal juhtubki see kardetud sündmus: minu Tedi juures olles astub sisse mister Croydon.

Tahan tähelepandamatult kaduda. Kuid Ted kutsjub mu ühelt tagasi ja esitleb. Mulle jääb mulje, et Ted minust juba kõnelnud on, sest härra Croydoni pill puhkab minul mitte ilma heatahtlikkuseta.

„Kuidas teile meeldib meie juures?“

„Wäga hästi. Eriti, kui isiklik wastustus tõuseks ja igawast kohustuslikust mehaanilisest tööst lahti saaks.“

„Noh, ma mõin teile lootusi anda. Teil on wäga agar eestkõstja. Kui olete pikemat aega korralikult töötanud, siis muidugi oskame seda hinnata ja asetame teid wastutusrikkamale kohale.“

„Olen teile tänulik.“

Sellega lahtun kontorist.

Järgmisel nädalal tulen ühel päemal Tedi juure. Tean, et härra Hinchcliffe on reijul.

„Tere, Ted. Kas jaan sind ehk aidata? Mul pole praegu midagi teha. Kolm saadetist on juba peagu kooz, kuid puunduwaid oji täna ei saa.“

„Tule jüia. Mõned kirjad wajawad registreerimist. Need on liig tähtjad selleks, et anda neid kantseleisje.“

Nende tundide kestel, mis ma Tedi juures olen, lahtub ta mitmel korral toast. Sealjuures jätab ta mõtmed lauase. Mul on küllaldaselt aega teha neist wahale aratõmme. Ohtul aitan Tedi raamatuid ja akte sulgeda härra Hinchcliffe'i teraskappi.

Raunis erutatult waatan riiklil, kus lamawad tähtjad plaanid. Kooz Tedigä juleme teraskapi ja weendume, et kõik korraldujed warastest hoidumiseks oleksid tehtud.

Ohtul tuleb Allan minu tuppa.

„Noh, kui laugel olete? Teid näeb ju nii harwa.“

„Arge muretsege, mister Allan. Töö mõjub mulle hästi. Ja ka edu ei jää tulemata. Raskeim osa teest on juba läidud. Muide tahtsin teiega kõnelda. Laske nii rattu kui mõimalik teha kaiks mõtit nende aratõmmete järgi. Kuid palun — korralik töö! Millimeetrilised mõõdud on tähtjad.“

„Saate juba rahul olema. Hea tasu eest töötab minu töökoda kiirelt ja täpselt.“

„Kahast ei ole puudust. Wõimne tähtpäem on nelja päewa pärast. Iga päewa eest, mis mõtmed warem walmis jaawad, annan erilise preemia.“

„Küllap me selle preemia juba saame.“
 Olen rahul. Kui ostan hoituda kõigist wigadest, siis võin kahesja päewa pärast plaanide fotodega olla teel Sakjamaale. Kolme päewa pärast toob Allan mulle mõtmed. Töö on korralt ja puhas. Järgmisel õhtul — on neljapäew — julen viimajena saateosakonna laos — seestpoolt. Poole tunni pärast on maja inimestest tühi. Siis on mul veel aega kella kahesjani. Nimelt algab siis õvvaht oma ringkäike.

Dotan. Päewapildiaparaat on korras. Sajandat lorda mõtlen veel lorb üle oma käigu ühiskasjad. Kui mõtmed sobivad, siis peab mu ettevõtte õnnestuma.

Tornikell lööb kuus. Sulgen laoukse — taja ja ettevaatlikult. Kuulatan. Kõik on rahulik. Maja on tühi. Nüüd kontorihoonesse! Mõtmed sobivad. Mõttes kats astet korraga jooksen trepist üles. Siin on Croydoni tuba. Siin istus poole tunni eest minu sõber Ted. Nüüd olen kohal. Siin Hinchelisse'i büroo. Wajutan lingile. Üks on juletud. Ka teine mõti sobib. Olen toas. Usun teraskapi kallale. Tunnen tema lukku. Kaks, kolm haaret, väite pööraf. Hääletust awaneb raske üks.

Laotan plaanid ja joonised lauale ja hakkan pildistama. Olen nüüd nii rahulik, nagu istusin oma korteris. Elstamatult lõpetan oma töö. Plaanid on nii hoolikalt pildistatud, et ülesmõtted peavad olema õnnestunud.

Ettevaatlikult asetan plaanid tagasi riivile. Sulgen teraskapi arvestades kiiki korraldusi. Kuidas ütleski Ted? Et keegi mõbras ei saaks plaanide kallale.

Peidan väärtuslikud ülesmõtted, sulgen ja olen jälle tehase õuel. Ilm pimeneb aeglaselt. Hämarit on mulle fants. Dotan mõne hetke varama taga ja kuulatan. Kõik jääb vaikseks. Minna tu-gewa haardega olen ülaval varamal. Veel üks pilk wafakule ja paremale. Siis hüpe ja ma seisjan tänaval

Nüüd lähemat teed koju. Pool tundi hiljem on kaks kirja valmis. Need siildavad wabanduse, et ma haiguse pärast ei saa tööle tulla..

Kutsun Bobi. „Need mõlemad kirjad peavad hommikul kell ühesja olema Goodrich-tehases. Üks kontorisje ja teine mister Barneyle iislikult.“

„Siilma!“

„Ja poole tunni pärast muretsje taksi. Sõidan täna õhtul. Nüüd kao!“

Kuna ma pakin kohwreid, ilmub Allan filmapiirile.

„Tahate juba lahtuda?“

„Urge wigurdage, Allan. Teile pole lahtumine rassem kui mulle.“

Allan ei kuule minu wastust. Tema filmad on kiindunud minu Kruppi tööriistadele, mida ma veel tarvitamudki pole.

„Kas tahate selle meeldiwa kogu jälle ära wiia?“

Kaalutlen hetke.

„Teil on õigus. Ma ei waja neid. Mõite jätta endale mälestuseks.“

„Olen selle kingi wääriline.“

„Seda ma usun.“

Allan kaob minu toast tööriistadega. Millets wajan ma neid veel? Minu ülesanne laheneb palju lihtsamini. Allan ei lasje neil roostetada, jelles olen ma kindel.

Wiimisel minutil jõuan Harwichi rongile. Kui rong aeglaselt liituma hakkab, mõtlen Tedile ja Goodrich-tehastele. Nüüd walwab õvvaht oma aardeid.

Kaks päewa hiljem istun Sassa keshwalitjuses. Nagu ma arwasin, on ülesmõtted õnnestunud. Minu ülemus on rahul. Kuna waatleb ta ülesmõtteid. Wiimaks paneb ta need kaeft ja üttele:

„Wäite kättemaks. Ingliseled warastasiid meilt hiljuti Wilhelmshavenis laewastiku salakirja.“

Maata, maata! Ka inglased pole olnud laisad. Peab tugewasti pingutama, et selle eeskujulikult väljatöötatud ja ojava organisatsiooniga mõistelda.

Ülemus katkestab minu mõtiskelud.

„Õite nüüd mõtta neli nädalat puhust. Jätke oma aadress siia. Võime saada üllatuji. Kui te wahapeal midagi ei kuule, siis ilmuge oma puhkuse lõppedes ooberst B. juure.“

Puhkus on warsti lõpul. Poliitilisel taewal tõusewad tumedad pilwed. Sarajewo lastude wastukaja ei taha ikka veel kaduda. Sellest kassimõrwaft süttib maailma tulikahju.

Ma ei juuda enam taluda mägestiku linna waitust. Minu sõidul Berliini kihutab rong mõidu kuhjuwate sündmustega. Kui saabun Berliini, seisab maailm juba sõjakeerises.

Doberst B. mõtab mu wastu murefort-judega laubal. Mõistan, miks wastutuslandjates ei leidu sama leegitsewat waimustust kui tänawatel. Kuid siiski nii suur lootusetus häämmastab mind. Minu arusaamise järgi ületab see kaugelt lihtsa wastutustunde.

Doberst näib minu mõtteid aimawat.

„Teie elsite, arwates, et mul puudub üft meie mõiduse. Hindan oma kallist isamaad ja rahwaft liig kõrgelt, et kahelda tema edus.“

„Kuid siiski ei mõista ma teie rufutud meeolelu, kui lubate mul wabalt kõnelda.“

„See on arusaadam. Teie ei tea, et nüüd wäga kiirelt ilmneb wiga, mille wastu ma aastate jookswl asjatult olen mõidelnud: puudus ojawast ja hääft organisceeritud salaluureft.“

„Mul pole mõib-olla õiget pilti meie salaluure organisatsioonist. Kuid ka mina märkasin juba Inglismaal olles teatud puudusi.“

„Neid puudusi ei saagi ju warjata. Wastandina meie waenlaste tõenduscle ei ole me weel jugugi küpjed sõjaks. Praegu olete teie ainus kogenenud meie salakuulaja Inglismaal. Juhuslikud kaastööliised on laiali lemanud. Ma ei tea, kas olete kuulnud, et teile tutaw Allan lasti neil päewil Toweris maha? Nende inimestega ei olnud meil palju tegemist.“

Doberst waitib ja wajub mõtiskellu. Siis aga kõneleb ta uuesti.

„Pole mõtet praegu taga nutta tegemata tööd. Seba juurem wastutus ja töö langeb nüüd nende wäheste õlgadele, kes meil olemas on. Peate nii kui mõimalik sõitma Inglismaale. Kuidas, see on teie asi. Usaldan jelles asjas teie leidlikkust ja ootan teilt peatseid teateid.“

See käepigistus.

„Palju õnne! Ja nägemiseni!“

Sellega algab minu sõda Inglismaa wastu.

Minu sõda Inglismaa wastu.

Salaluure keskwalitsuses töötati palawalt. Kindel jattus meie wägede edasitung. Marjiti läbi Belgia. Seal langes teiste jeas waprast wastupanus noorute belgia ohwitser. Dittew elu leidis lõpu sangarlikus surmas oma isamaa eest. Saksa sanitarid leidsid ta lahinguwäljalt. Tema juures leiduwad paberid tõendajid, et ta on juurjuguiste wanemate laps: langenud oli belgia krahw Marcel Jaggi.

Geskirjade lohaselt rändajid tema paberid jassa salaluure osakonda. Minu ülesmad leidsid, et belgia krahwi sõduripais jobib mulle hästi. Seega oli eemalbatud üts juur takistus minu teelt.

Septembri keskcl lätsin läbi jassa eelpostide waenlase maaala juunas. Raskeimat teed wiis mind üts belgia talupoeg. Kõlilewa raha eest oli ta sooritanud juba teisigi nii hädaohtlikke käike. Ta tundis ümbrust, oli truu ja usaldataw.

Kui lahkusime jalka kaemikutest, raputasid jõdurid pead hulljulge seltsimehe üle, kes läks nii hädadohtlikule jalutuslängule. Noor wabatahtlik soovis mulle veel palju õnne. Veel mõned jammud ja meie kadusime ööpimebusesse. See oli lahumine kodumaalt mitmeks pikaks tormiseks aastaks. Kodumaale olin ma kadunud. Minu wanemad said teate, et olen lahinguväljal jäänud kadunuks.

Õnatult jammusin oma juhi järele. Sageli pidime roomama, sest ei olnud küllaldaselt tatet. Kui peitus pilwede taga, mis liikusid aeglaselt ja katsid taewa tumedate laikudena. Mõgan hommit leidis meid waenlase esimeste ridade taga. Sealt edasi walmistas meile tee juurt raskest, sest waldawam osa teest oli mee all. Ilma juhita ei olets ma küll ojanud leida õiget teed.

Brügges oli hädadoht möödas. Wõisin ära jaata oma juhi. Tähelepandamatult poetasin ennaist ranniku poole liikumas inimwoolu. See oli metst kirjeldamatult segane mäss. Wanfritega ja kardu-dega, hobustega ja jalgst liikus edasi pea-gu fogu rahwas oma wäheise warandusega. Rujutlematu on see segane, haruldastelt ja kurbadelt waatepiltidelt ja kurbmängudelt nii ristas põgenemine. Põgenikud oli kaaja haaranud kiiruga igajugust koli. Kõrge kuhja majakraami otjas wedeles mõni tattine pada wõi pann. Erutatult ja tähtsalt kaagutas kormis kana. Inimesed enamasti nut-sid. Terwe kari loeri jooksis teedäres ja täiendas oma käreba haukumiseega veel üldist lärmi. Laste nutt, wandumine ja naiste haljemine sulas ühte metstikut sümfooniaks. Mida ligemale see kurb rongkäit jõudis rannikule, seda suure-maks ta paisus, ujutas üle maanteed ja tänawad ja peatus rannikul kufagil Ost-ende ja Zeebrügge wäsel. Kogu rannik kufutas endast metstikui mustlaslaagrit. Siin ootasid põgenikud laewa, mis pidid neid wiima Folskatone'i wõi Doverisse. Raupmehed tegid siin hobusewõrstadibega

head äri. Doores hobuselika oli mainu-toit. Laudseinas täitusid igajuguste kuu-lutustega. Paluti teateid perekonnaliik-mete üle, kes segaduses kaduma olid lä-t-nud.

Mitmepeawase ootamise järele pafuti mulle wiimaks kohta ühel Doverisse sõit-wal aurikul. Näitlesin närwipapustuse jaanut inimest, kes sõidab Inglismaale oma sugulaste juure puhtusele. Järje-ford polnud kaugeksti veel minu käes. Kuid waelele piinatud närwipuntrale, kes kindlasti oli lahinguväljal koleduft läbi elanud, anti eesõigus. Kontrollile ei saanud siin üldse mõelda. Enamikul põgenejatest polnudki isikut tõendawaid pabereid. Keegi ei küsinudki neid. Kõi-gile wiipas sõbralik Inglise rannik. „L'amour“ (armastus) oli selle wana laewa nimi, mis wiis mind Doverisse. Mulle näis see nimi hea ennustajena.

Criti laewal pidi hoolega walwel ole-ma. Minu halb prantsuse keel ja flaami keelte mitte-õskamine sundis mind ette-waatusele. Sellest sõltsksti, et belgia oh-witser ärritus iga kõnetamise puhul nii-wõrd, et tema tawaline warisemine läks üle närwitrambits. Raastundlitud küst-mised waitisid. Hårdusest niisked filmad jaatsid waelele sõjas kannatanud ohwit-serile sõbralikke pilke.

Järgmine hädadoht waritkes maabu-misel Doveris. Maabujate kontroll sar-nanez enam haige kontrollile asjatund-liku arsti poolt. Kuid ka see läks täna-tergesti. Passi ei küsitud. Kui awasin kofwri, milles kõige peal lamas Belgia ohwitseri munder, jaluteeris Inglise ametnik ja wiipas wiisakalt:

„Astuge edasi, sir!“

Neil päewil oli isegi kaine Inglismaa mundrite wajnustuses.

Nüüd läks sõit erirongis Londonisse. Meid waeleid belgia põgenikke külmati üle andibega — toittained, rõiwad, män-guasjad lastele, liitlaste lipukefed kuh-jusid wagunites. Põgenikkude filmad waatasid juba rõõmsamini. Rahutute

„Lõhke Inglismaa wõitu“ — E. Carli jutustus.

päevade järele termitas neid Carl's Courtis, kuigi lihtne ja vähenõudlik, kuid siiski äärmisest võltsusest ja taga-kuusamisest vaba elu põgenikelaagris. Minu tee läks aga siin teistest lahtu.

Celistasin kaduda Londonisse. Tulewats tööks wajan raha. Nii löin oma telgi üles Covent Gardeni hotelli. Märwimärgistusest loobusin. Piitjas minu belgia paberitest ja mundrist. Mõninga ettevaatuse juures mõisin olla täiesti kaitsitud awastamise eest.

Nüüd algas siis uus elu belgia ohwitserina. See tuletas meidi meele selle nooruki seiklusi, kes istus kadetina ohwitserimundris Münnerbergi jaamas. Nüüd ei olnud see aga kerge riskerimine wäikeste kaitsujega, waid panuseks oli minu oma elu. Kuid ma ei olnud ju ka enam see kogematu nooruk, waid mõningate kogemustega salakuulaja. Wahepeal olid mul ärganud tugewad näitlejaanded, nii et mõisin wabalt kujutada Belgia ohwitseri juurjalgusest majast. Inglise murgawus, mis neil keelab õppimast wõõraid teeli, tuli mulle kasuks.

Kuivõrd oli küll London selle mõne kuuga muutunud! Suurematel tänavatel oli liikumine endiselt suur, kuid film märkas palju enam mundeid. Kõrgete majade feintele olid kleepitud hiigelsuured plakatid, mis kutsusid mehi ühinema sõjawäega. Pealkirjad olid wäga mõjuwad, reklaami teha see põline kauplajate rahwas juba oskas. „Kuningas ja isamaa wajaivad sind!“ Wõi: „Kui lähed täna, siis mõid lähendada sõja!“

Dofinate wiisi tekkis õmblustöökoda. Tütarlapsed kõige parematest perefondadest tikisid ja kudusid, õmbleid ja heegeldasid. Tasurätid ja sokid, särgid ja püksid warustati tikitud lausega: „Selle on walmistanud armastaw tädi.“ Kabareedes ülistasid esinejad wapraid „boy'id“ ja tublisid tüdrukuid. Ajakirjandus hõlbuskas wärbamisbüroode tööd. Kõikjal mõis kohata neid isandaid, kes kujutasid sõdurielu kõige heledamates

wärwides. Minult East Endis Londonis ei olnud neil suurt mõju. Ghettos, juudi linnaosas, mõis näha neid wärbajaid wäga harwa. Ja kui mõni neist ilmusti sinna, siis kihutasid juuditüdrukud nad kõhe minema.

London elas ärewas sõjameeleolus.

Töö algab.

Kaks nädalat puhkasin sõjawaimustuses wiibimas Londonis. Tähtsin selle aja joosul koguda mulleid, ennaft siia elada ja ette walmistada tulewats tööks. Neg mõõduks. Nüüd pidi algama töö.

Geskirjade kohaselt kirjutasin tavalise ärikirja ühele Hollandi äriale, kes minu kirja edasi andis salaluure keskusele Brüsselis. Sellel ärikirjal oli muudugi oma saladus. Nähtawate riidade wahel kirjutasin nähtamatu tindiga oma soowid ja teated. Salatindi walmistasin endale tarwitamisel ja töö lõpul häwitasin älejäägi. Olets seda tinti minu juures leitud, siis oleks süüdistus salaluures olnud kindel, samuti ka jurmaotsus. Salatindi walmistamisewiis muutus sõja kestel palju kordi, sest seda täiendati ja parandati alataja. Sel alal käis päris tõeline keemiline sõda. Tähtis oli, et kirjutati pehme julega, mis ei jätnud paberile mingijuguseid jälgi. Seda kirja käsitati siis laboratooriumis nagu filmi, mida ilmutati.

Wäärtuslikest üksikasjust oma teada-andeks ei olnud mul puudust. Olin ju loks nädalat kolanud Londoni kõigis nirkades. Hyde Park's, Richmondis, Wimbledon Common'is jälgisin sõjawäe osade paraade, mille kohta mõisin anda oma ülemustele palju üksikasju. Sõjameeleolust mõis samuti kirjutada. Sõja wastu töötajad Londonis waid juudid. Rängale tööle relwatööstusesse wõeti naissi ja neidusid, makstes neile wiisteist naela nädalas.

Kuigi elo" . lihtsalt, nõudsin Hollandi waheltalit-j-l 500 marka, sest pidin arwestama igasugu üllatustega. Sa-

muti palusin endale saata kaks abiliist, kes pidid saabuma ka belglastena.

Hiljem nii täpne postikontroll ei olnud siis veel wälja arenenud. Kirjad saadeti korralikult edasi ja mingisugust kadumaminemist ei olnud karta. Seitsme päewa pärast ilmusti kaks kaasmaalast minu juure hotelli. Päew hiljem andis uksehoidja edasi mulle saabunud rahajaa-detiie.

Arutasin oma abilistega niisuguse uksehoidjakohta kasulikkuse üle. Meie töös oleks jee nagu loodud, sest seal kuuleb igasuguseid teateid. Kõlalistele eemalwiibimise ajal on lihtne minna nende tubadesse. Samuti mõis uksehoidja tähelepandamatult jälgida ohwiteride kõnelusi. Sealjuures on teenistus korralik ja jootradad jageli wäga suured.

Rahajaaamise võimalused olid kaunis head. Ingliseid astusid suuremalt jaolt kõik wabatahtlikult sõjawaſke. Sakslased aga, keda kaunis palju teenis niisugustel kohtadel, lasti kõikjal ametist lahti.

Mul läks korda mõlemale abilisele koht hankida. Üks neist sai Savoy hotelli kelnerekis ja teine palikandjaks Red-Court-hotelli. Mõlemaile walmistati walepassid. Neile kui shweitslastele juhtuti wäga sõbralikult.

Mina ise kawatsefin minna awastusreisile Inglismaa tööstuspiirkondadesse. Paberite järgi olin kohata. hollandi montöör, kes otis teenistust. Kuid kohaleidmine polnud mulle sugugi tähtis. Wastasin kohapakkumistele alati kahtlemalt: „Mõiten enne weidi järele, kas ma selle kohaga toime tulen.“ Nii rändasin läbi kõik sadamalinad, mis mind humitasid. Käisin Jarmouthis, Cromeris, Grimsby's, Scarborough's ja New-castle'is. Siis läks reis maale, läbiarendama ja sooja sügise. Sellest sõidust tõi kaasa palju uudiseid. Kuulsin teenistuse otsimisel nii mõndagi. Sadamafortifikatsioonid madrustelt ja töölistelt kuulda teateid transportide üle ja wäsi-

nud wabrikutööstistelt wabriku tootmise hulga üle.

Olin oma awastusreisil siiski nii palju õppinud, et mõisin hiljem astuda töölisena ühte Londoni relwatööstusesse. Siin polnud ma muidugi hollandlane. Pidin määngima jälle belglast, sest sinna mõdeti wastu waid liitlast.

Paar päewa töötasin seal nii hästi kui võimalik. Töö oli siiski harjumata ja raske. Töökirrus tõusis üha wõrreledes ajaga enne sõda, nagu kaebasid minu kaastöölised. Mõnedes osakondades ka jutati tervematets töödets ka naissi.

Salakulaja Lody saatus.

„Teie mõite salaluures isamaale ojutada palju suuremaid teeneid kui kaewikus, kus olete waid üks paljudest. Teie teadmised ja teeleõskus on wäärtuslikud, neid peab kasutama.“

Nii kõneles Hans Karl Lody'le tema illemus, kui ta astus sõjawaſke. Lody ei kaheleud laua.

„Püüan täita oma kohustusi korralikult,“ wastas ta.

Mõne päewa pärast sai Lody Ameerika pasji oma pildiga mister Inglis'e nimele ja läsu sõita ühte salaluureosakonda Rootsis. Ta sõitis Hamburgist Emdenisse.

Lahtumine Hamburgist oli raske. Millal näeb ta seda armuatsaananud linna jälle? Lody seisis waguniatmal rongi lahtudes jaamast. Hamburg kadus uttu. Lody jõudis Emdenisse warajal hommikutunnil, 30. augustil 1914. Kaks päewa hiljem sõitis ta Abiscosse, sealt Luleasse, kus tal olid täita mingid ülesanded. Sooritanud need, pöördus ta Norwigi, kus jäi ootama laewa, mis ta wiiks Edinburgi.

Piki Kalverstraati Amsterdamis jahtas aeglaselt hästirõwastatud härra, selles mõis koke ära tunda ameeriklase. Mr. Inglis oli maabunud lossi. Müüd seisis ta ühe kullasepaari alna all kuulsal

Kalverstraat'is ja laskis ennaft wäär-
tuslikest ehetest niisama wähe mõjustada
kui Rembrandti maalidest riigimuu-
seus ja Franz Halsi muuseumist Haarle-
mis. Konfirmine tänapwatel tülitas teda,
kuid kuulus tema elukutse juure. Warsti
pöördus ta aga lohwituse ja otis en-
dale seal mugawa nurgalaua.

Ta ei jäänud kauaks üksi. Tüse hol-
landlane nurgeliste liigutustega istus
tema juure ja püüdis alustada juttu.
Mister Inglise polnud selle wastu mi-
dagi. Ta kirjeldas naabrile oma wii-
maste reijupäewade juhtumisi, milliste
muljetega ta lahunud Saksamaalt ja
kuidas meeldimat talle Holland. Warsti
keerleb jutt kahe küsimuse ümber: maalid
ja juust. Mister Inglis lasub ennaft
weenda oma jutufal naabrile, et Al-
maari juustuturg on niisama huwitaw
kui teised ajaloolised vaatamiswäär-
sused.

„Kalverstraat on mulle pettumuselt,“
tunnistab ameeriklane. „Dieti ei peaksit
minema reisima, waid leppima reisikir-
jeldustega.“

Mijnheer Heerema aga on realisti.
See ongi hea, et eelarwamuste ja pette-
tujude maailma wastu elu tõelisust pu-
runeb.

„Jah, kuid inimene kaotab oma usal-
duse. Pidin pettuma isegi preislaste nii
kuulsas korralikkuses,“ jutustab härra
Inglis. „Kujutlege: Unnan Berliinis
oma passi politseile. Kui tahan selle
kätte saada, on see kadunud. Kas see on
korralikkus? Preisi bürokraatia juures
läheb minu pass kaduma! Minult saat-
konna abil pääsesin jekeldustest.“

„See on küll kummaline preisi korra-
likkuse juures!“ naerab hollandlane.

Warsti pärast seda ta jätab jumalaga.

„Wabandage, et tilitasin teid. Mulle
oli see juureks naudinguks!“

„Inglis on minu nimi. Ka mina nau-
tijin meie juuremisi.“

Heerema on rahul. Doktor Ruyper
mahtab talle hästi teadete eest. Ta sam-

mub Wijzelstraatile, kus ajub tema üle-
muse kontor. Doktor Ruyper kuulab te-
ma teadaannet huwiga. Kui Heerema
lahkub, teatab doktor Ruyper Inglise
salaluure keskusesse ameeriklastest, selle
passi saladuslikult on kaduma läinud.
Kuu tunni pärast seisab Inglis'e nimi
mustas nimestikus.

*

„Passikontroll!“

Üksikult sammuvad reisirjad läbi kitsa
käigu. Kontroll Edinburghis on larm.

Loddy on jõudnud järjekorda ja näitab
oma passi. Inglise ametnik waatleb
seda terawalt.

„Miks jõidate Inglismaale?“

„Sõja puhkemine ällatas mind Eu-
roopas. Müüid tahan Inglismaal sõlmi-
da sidemeid kaubalepingute saamiseks.“

Süütult waatab Loddy ametnikule
filmi.

„Palun, astuge edasi!“

Loddy peatub weel kord ametniku lä-
bitungiw pill, siis saab ta oma passi ta-
gasi ja astub wälja. Ta ei näe, kuidas
ametnik terge peanoogutusega kahele sa-
lapolitseinikule otutab temale. Need
taks järnewad talle.

Loddy naaber hotellis on üks agent.
Tema naabriks lõunalauas on agent.
Loddy on wäewalt lahunud, kui tema kir-
jad rändawad kirjakahtist tagasi agendi
kätte. Nii kestab see mitu päewa. Kuni
ühel õhtul agent asjatult ootab Loddyt
hotellis. Ta teatab kadumistest ja ei ole
weel kuigi kaua lesta jutust, kui ilmub
tema kaaslane, kes pidi jälgima Loddyt.
Ta pole sugugi roosilises tujus.

„Saksa agent märkas jälgimist, kuid
ei awaldanud midagi oma awastusest.
Kui ta täna pärast lõunat lahkus, jälgi-
sin teda. Ta wahetas mitu korda sõidu-
tit ja lõpuks ma kaotasin ta filmist. Ho-
telli ta muudugi tagasi ei tule.“

Kiiresti anti edasi mister Inglise tundemärgid, kuid lootusi tema leidmiseks oli vähe. Kes teab, kuidas see isand enast jälle muudab.

Samal ajal istub Lody väsinult rongis, mis sõidab Newcastle'isse. Kuid ta pole veel sugugi kindel. Näiliselt võib ta pidada oma põgenemist õnnestunuks. Vähemalt lühikesteks ajaks on tal õnnestunud põgeneda jälitajate eest. Rongis ei pane teda teegi tähele. Kindlas teadmises, et ta vähemalt esialgu on kindel, lubab Lody endale weidi puhkust.

Effitamatult jaab ta järgmisel hommilul ka rongist lahkuda. Ta võtab jaamas auto ja sõidab lihe usaldusmehe poole. Ta saadab auto ära ja jatkab teekonda jalgsi. Warsti seisab ta kellasepäri ees, mis talle töötab abi.

„Kas ma võiksin kõnelda härra Chestertoniga?“

„Jah, palun, mina see olen.“

Lody waade libiseb üle süinge ruumi, mille waitust katkestab waid paljude tellade tiksumine. Ta kummardub üle laua, mis teda lahutab mister Chestertonist, ja jostistab:

„Minu nimi on Inglis. Tulen salakuurest.“

„Teist on mulle juba teatatud. Astuge edasi.“

Lody järgneb kellasepäle tagumise tuppa. Chesterton palub teda istet võtta. Lody selgitab talle wajakulul määral oma tegewuskawa. Ta peab saama uue filmapaistmatu maski.

„Mulle on tehtud kohusets teid aida ta.“

Mister Chestertonile on see äri, mille juures võib hästi teenida. Ja niisugust äri ajab ta meeleldi. Mii saab Lodyst, alias mister Inglist, Schweitsi uurideagent, kelle pass kannab nimie Karl Renner.

Kolmest päewast Newcastle'is piisab selleks muutusets. Näid istub Lody inba Londoni rongis. Seal loodab ta tähelepandamatult kaduda.

Kuna ta endamisi arutab oma tegewuskawa, hakkab tema kohal pakkide wõrgus äkki midagi helisema. Hämmas-tunult waatawad kaasreisijad oma ajalehtedest üles. Hämmastus aga muutub pea lõhuaks meeleoluks, kui Lody wõtab oma kohwrist wäikese äratuskella. Ta on ju nüüd uuride ja tellade wäljapakuja.

Londonis oli Lodyl esialgu wõimalit segamatult töötada. Tema aruanded lähewad ärikirjadena Rootsi ja sealt edasi Saksimaale.

Ühel päewal, kui Lody asjatult on oodanud kirja Rootsist, läheb ta postile ja saadab järgmise telegrammi:

„Wajan tungiwalt raha tubaka ostuks. Loodekawasti on hunnid warsti wõidetud.“

Kõhn prillitatud naisametnik wõtab telegrammi wastu ja nimetab Lodyle tasumuma. Ta maksab ja lahkeb. Hiljemalt kahe päewa pärast peab ta saama wastuse. Minult tšienuur võib pikendada seda aega. Lody jüütub piibu ja longib mööda tänawaid. Näid peab waid rahulikult ootama.

Posti järelewalwe on jessal alles wäike. Pikkade laudade ääres istub umbes tosin naist, liigutawad kirju ja telegramme, uurivad nende siju ja annawad kahtlased kirjad edasi eriofakonda, kus neid uuritakse keemiliselt ja püütakse awada salakirju. Wiimast tuli filmas pidada eriti telegrammide juures.

Paberid krabisewad. Kontroll nõuab jagamatut tähelepanu.

„Mida arwad sa sellest telegrammist?“

Sale blondiin ulatab nende sõnadega naabrile Lody telegrammi.

„Nähtawasti oled sa jälle saanud millegi jälile.“

Blondiin kaob eriofakonda. Ei, korras see telegramm küll ei ole. Selle taga peitub mõni saladus. Kirjutuslaua taga istub mister Bears, terawmeelne kriminalist ja ofakonna ülem.

„Mis on, mis Wood?“

Siniahallid külmad filmad pöörduvad nurrivalt mišs Woodile. Wiimane ulatab talle telegrammi.

Pears loeb ja raputab pead.

„Teil on õigus, mišs Wood, seda meest peame ligemalt silmitsema.“

„Ta majab hädasti raha, kuid jaadab siiski telegramme sõjaliste ja patriootiliste hüüdsõnadega.“

Pears'i helistamise peale astub tuppametnik, kellele antakse telegramm.

„Hüüa, mišs Wood. Ja teie, mister Dawson, hoolitsege selle eest, et Scotland Yard teeks sellele isandale warsti selget, et Inglismaal ei müüda tubakat. Ta on äratanud meie uudishimu. Tahame teada, kellega ta äri ajab.“

*

Sellega algas Lody uus tagaajamine. Jälle olid saladuslikud warjud tema kannul. Ta märkas seda peagi.

Jah! läbi Londoni oli niisama äge kui Edinburghis. Lody taipas, et ta peab kaduma nii kaugele kui võimalik ja pikemaks ajaks. Ta sõitis läbi Walesi Lõuna-Širimaale, Queenstowni.

Tema korter seal oli lihtne ja tagasihoidlik. Kuid ta mõis loot, et teda siin jäetaks rahule. Mõib-olla lähed tal ta korda lewitada kuulbust, et ta on sõitnud Mandrile.

Rahulikult meeleolus astub Lody ühel päeval kohvikusse. Ta loeb lehte ja joob teed. Ükki kuulab ta kõrwallauas tütawat häält. Kas see tõesti on Whiteman?

Lody tõstab ajalehe näo ette, põletab sellesse sigariga augu ja waatab kõrwallauda. Seal istub tõesti kapten Whiteman, inglise kaubalaewa ohvitser, kellega Lody omal ajal Ameerikas palju kokku puutus.

Lody pöörab kardetawale kõrwallauale selja, tühjendab võimalikult ükskõiksest oma teeklaasi, mässab ja näeb lahkudes, kuidas Whiteman teda terawalt silmitseb. Ta märkab peeglis, kuidas Whiteman tema selja taga oma kaaslastele kila-

rest'i midagi ütleb ja kaunis erutatult kõneleb.

Müüd ei tohi kallist aega kaotada. Juba poole tunni pärast on Lody raputanud jalgadelt Queenstowni tolmu ja sõidab Inglismaale. Seal loeb ta lehest, et saksa spioon Lody on Queenstownis wangistatud. Mišs inglased selle teate lendu lajewad, see jääb talle saladuseks.

Londonis lootis Lody taas jäljetult kaduda, sest selles miljonilinnas on üks inimene waid liiwaterate mererannas. Ta üürib endale toa wäikeses erapanstonis Victoria jaama taga. Siin tunneb ta ennast wäljaspool hädaohtu. See on aga efsitus, sest teda jälgitakse tema Londonisse jaabumise järel. Loodetaks temaga koos tabada ka tema kaastöötlised.

Ühel hilisel pealeõunal ootab Lody Oxford Tube'i jaamas üht tuttavat. On parajasti tehaste sulgemise aeg ja inimesi liigub palju. Lody kaob oma tuttaga rahwamurdu. Nad sammuvad piki Oxfordi tänavat. Ükki aimab Lody saatja waistuliselt hädaohtu ja sojatab: „Lody, meid jälgitakse. Jää rahuliks.“

Müüd meendus ka Lody, et neile järgnesid kaks pikka poisji.

Kui Inglismaal teid jälgivad kaks kuue jala kõrgust meest, kes ennast kuidagi ei lase maha raputada, siis mõite olla weendunud, et olete äratanud inglise jalapoliitsei erilise uudishimu.

Lody lootis oma senisele põgenemise õnnele. „See on hea,“ mõtles ta, „et inglased otsivad oma agentideks waid pikki mehi.“ See oli nii mõnelegi juba soodustanud põgenemise ja juhtis ka tema tähelepanu õigeaegselt jälitajatele. Kuigi ta ei kartnud, oli tal siiski ebaõnnel tunne, millest ta ei suutnud wabaneda. See oli küll tagaetatava metsloomu wäsinus.

Lody jõudis oma saatjaga Selfridge'i kaubamaja juure Oxfordi tänavale. Nad kadusid sissekäiku. Müüd pidid nad üks-

teigest lahtuma. Kiiruga küürisid nad läbi inimurru eri väljakäitkude poole. Lody kaaslane tegi kindlaks, et mõlemad pildid mehed ei lahkunud üksteisest, vaid järgnesid mõlemad Lodyle. Tal oli terve tähelepandamatult põgeneda. Ka Lodyl läks korda wahemaad enda ja jälgitajate wahel suurendada ning lõpuks nende käest kaduda. Tehes linnas pikki ringkäike, jõites mitmesuguste sõiduwaheenditega, jõudis ta wiimaks tagasi oma korterisse.

Ametnikud, kes ta tõesti filmist kaotanud olid, ootasid teda siin. Nüüd tahtsid nad teotseada, Lody wastu oli kuhjunud juba terve hulk jüüdistawat materjali. Hetkel, millal Lody astus oma korterisse, wangistati ta.

Ühikese uurimise järele anti Lody sõjakohu kätte. Ta ei salanud midagi, sest ta teadis juba oma saatust. Süütsõندیفед tema wastu olid liig rängad. Wapra mehena astus ta wastu oma saatusele.

Tema korterist olid ametnikud leidnud sõidruni, pudelikese piima ja mõningaid teemilisi aineid, mis kõik olid wajakindlatatindi walmistamiseks. Peale selle oli Lodyl ka kass. Ta polnud häwitatanud ameerika passi Inglise nimele. See oli suur wiga. Pealegi oli Lody alalisest jätitamisest ja põgenemisest wäsinud, millega on seletatav tema nii mõnigi wiga ja eksimus.

Raske kahtlustusena Lody wastu oli tema wiimane telegramm. Iga olukorrandja oleks pidanud teadma, et Ingliismaal ei oseta suuremal arwul tubakat. Pealegi ei tarwita teegi telegrammis niisuguseid poliitilisi hüüdsõnu, eriti mitte siis, kui ta on rahapuuduses. Sellele lisandus veel asjaolu, et Inglise salaluure tundis Lody telegrammi adressaati Saksa salaluure osakonnana. Lodyl polnud enam pääsu. Sõjakohus mõistis ta surma.

6. nov. 1914 lasti tubli Lody Toweris maha. Wana ajaloolise ehituse jünged seinad wõtsid wastu kogupaugu. Nii lõppes ühe inimese elutee. Lody oli mulle ise jutustanud oma jätitamise üksikasju, wiimased peenused sain teada tema sõbralt, kellega ta oli koos oma wiimisel jalutuskäigul. Kuidas salaluurel korda läks juba Hollandis awastada Lody salakuulaja, kuidas hädaohtlik telegramm neid uuesti wiis Lody jälgedesse, seda jutustas mulle hiljem minu iiri sõber Pat, kellel olid sõbralikud suhted naisametnikuga, kelle alla see asi kuulus.

Kergemeelne seiklus.

London oli mähitud novembrikuu desse. Ühes katusekambris istusime tümmi lambiwalguse juures. Helmut, Lody kaaslane, oli juht lõpetanud oma jutustuse Lody saatusest. Waikijime ja andusime oma mõtetele. Millal lõpetab kogupauk Toweris ka meie seiklusrikka elu?

Helmut tõmbas ägedalt oma piipu, puhus suuri suitsepilwi õhku ja waatas mulle otsa. Polnud raske wastamisi aimata teineteise mõtteid.

„Et meid ähwardab sama saatus 99 protsendilise mõimalikkusega, seda ei kuule me täna ju esimest korda.“

„Muidugi mitte. Kuid siiski jätab niisugune sündmus suure tühjuse südamesse.“

Jälle waitus.

Neglaselt ronisid minutid. Kuid ütle sine endile wiimaks — pole mingit mõtet anduda tegewusetuse kurbusele. Üles ja tööle!

„Lody surmaga pole meie ülesanne mitte wähenenud, waid tublisti suurenenud.“

„Sul on õigus. Lody jättis meile oma testamendi: mida tema meel korda saata oleks mõinud, seda peame tegema nüüd meie.“

Lahkusime poole tunni pärast.

Kirjutasin oma aruannet. Veel ette-
maatlikumalt kui tavaliselt.

Järgmised päevad töid juba vajaliku
meelelahutuse. Andusin ennaftalgawale
tööle. Inglisele näisid ette valmistumist
juurele pealetungile kewadeks. Kuhu mul
üldse oli võimalik pilku heita, seal mär-
kasin üha juuremaid pingutusi ja palaw-
litulist tööd.

Jõulude eel läks mul korda sissepääsu
leida ühte Lõuna-Wales'i söekaewandus-
se.

Lasgun koos teiste kaewuritega kitsas
töötetoolis alla kaewikusse. Töölisülem
palwetab kõvasti.

Ainult ühe päewa töötan kaewikus.
Olin näinud küllalt. Teadsin, kuidas töö-
tati wäsimatult maa peal ja all, et ainult
pikendada sõda ja anda talle igawest
toitu.

Jõuluõhtu 1914. Istun oma toakeses
ja minu mõtted rändawad kodumaa poo-
le. Nüüd istuwad minu omaksed ehitud
kuuse juures, mõtlewad kadumaläinud
pojale ja wennale, kellest nad ei tohi tea-
da, kus ta wiibib ja mis ta teeb. In-
imesed oma majades laulawad „Püha
öö, õnnistud öö“ ja kuulawad jõuluwan-
geeliuni. „Ja rahu maa peal ning in-
imestel hea meel!“

Mina istun aga siin Londonis, Ing-
lismaa südamel. Keset waenlaste maad.
Minu aruanded lendawad sõiduplaani
täpsusega kehtwalitsusse. Lisaks sõjawäe-
listele ja tööstuslikele aruannetele ootab
mind warsti uus ülesanne. Pean saama
juurema ülesande lisaks oma igapäewa-
sele jookswale tööle, sest muudu ei talu
ma enam oma elu. Mind ajab wastasel
koral nälg ja igatus kodumaa järele
siit minema.

Wiimaks ometi 1915. aasta aprillis
saan uue ülesande. Salafirja ilmutami-
se juures oleksin wõinud hõisata: pean
ootama tähtsaid teateid ja need siis isik-
likult wiima Ameerikasse. Niisil ära
Londonist ia tema kewadest. London,

pean sinust lahkuma. Kes aga oled ja
siis?

Sa oled Daish Moyse, wäike tüdruk,
kes mulle ühendab kodumaa ja Londoni.
Tahan jätta sind jumalaga õelses juma-
laga Londonile. London ei reetnud mind
ja ta sina ei reeda mind. Ja ma saan ter-
witada kodumaad terwitades sind.

Kusagil kõneleb mõistus: „Kas oled
unustanud Lody?“ Ma ei kuula seda
häält. Olen noor ja maailm on ilus.
Kes ütleb, et on sõda? Jah, on küll mõit-
lus ja mõitlus on elu. Ja ma tahan
elada, ülewoolawalt ja jõuliselt.

Parimas meeleolus alustan oma tee-
konda. Päike piilub arglikult musta pil-
we tagant. Ja londonlased imestawad,
et päike veel üldse olemas on. Pöördu-
des Salomoni tänawale, näen mister
Moyset seismas oma kaupluse ees. Waat-
len wanahärrat kõrwalt. Ta on muutu-
nud halliks. Päikesekiired mängewad ta
prillidel. Tema pill riitwab ükskõiksest
mööbujaid. Mind ta ei ole veel märga-
nud. Ta seisib nagu wahil oma antiiksa-
jadekaupluse ees. Kristallist kroonlüh-
tid ripuwad wanaaegsete kummutite ko-
hal, mis lehestawad möödunud muga-
waid aegu.

„Nüüd võib veel tagasi pöörduda,“
sofistab mulle mõistus.

Kaks samm udu! Seisan nüüd otse
mister Moyse ees. „Mida teeb Daish?“

Nüüd tunneb ta mu ära. Hirm, mis
libiseb üle ta näoilme, tunnistab seda.
Närwiliselt silitab ta oma habet. Wi-
imaks ometi saab ta tagasi kõnemõime:

„Kao ja ära tee meid õnnetuks. Daish
ei taha sinust midagi teada. Ta on juba
kolm kuu kihlatud ja julustas sinust po-
litseile. Ilka jälle on politseist küsitud
sinnu järele. Nimataks, et oled Londonis.
Rahwas tahtis juba purustada kaupluse,
et warjan saksa spiooni. Ainult sinu wa-
nemate pärast ei anna ma sind nüüd ära.
Quid fao ia ära tule enam kunagi taga-
si!“

Wanahärä kõneleb kaswawa erutusega. Kindlasti peab ta sõna ja ei reeda mind.

„Seda teete oma huwides, mister Moyse, sest olen alarmiks ette walmistatud.“

Pill taskule, mida paisutab revolver, ja mister Moyse mõistab. Seda tunnistab hirm tema filmades ja taandumine kaupluse silemusie Longin edasi ja lahkun wanahärrast.

Päris rahulik ma edasi minnes just ei ole. Ma ei oleks tohtinud siia tulla maskeerimata. See neetud sentimentaalsus! Jumal tänatud, et kõik weel hästi läks. Mõni meeter lahutab mind weel Salomoni ja Raubanduse tänawa nurgast. Kui olen sellest kohast mööda, siis on kadumine lihtne.

Äkki seisab minu ees Rose nagu maast mõrsjununa. Meie pilgud kohtuvad sekundi murdoja kestel. Ta taipab olukorda niisama ruttu kui mina. Rose'i filmad ei ennuista head. Rose, Daisy wanem õde, pole mind kunagi jallinud.

„M german spy, stop the spy!“ (Saksa salakuulaja, wõtte kinni salakuulaja!) kõlab Rose'i suust läbilõikaw kisa. Nagu elektrilöögist tabatuna pöördumad inimesed kõik meie poole. Julgemad targaivad ettepoole. Kõikjast pöördub tähelepanu minule. Mind ootab rahwa omakohus. Poole, ei weerand sekundi pärast on see wihane mass tallanud mu oma jalge alla.

Waistuliselt endakaitsetungil haaran taskust revolveri ja tulistan õhku. Enne weel, kui inimesed sellest toibuvad, kargan wõimsa haardega üle mehefõrguse müüri, mis ümbritseb siht kirkut. Iga närw ja lihask on rebenemiseni pingul. Alms selle ürmahirmu ei oleks

Kui maabun teisel pool müüri, anna pinget juba weidi järele. Tunnen peast torkawat walu. Kuid tänawal algab taas metsik kisa. Wean enese pästi. Üks jalg

teeb pörgulikku walu. Nähtawasti on luu murtud. Waemaliselt wean enese läbi aiawärawa Three Goldi tänawale. See oli wiimane minut. Laman nõrkenuna ühe maja trepikojas ja kuulen, kuidas metsik rahwahulk kishutab minust mööda sadama poole.

Teadmine, et mind mitte leides võib see rahwahulk tagasi tulla, sunnib mind wiimastele jõupingutustele. Pean jõudma Pennyfieldi tänawale. See kestab waid kaks minutit, kuid mulle on see igawil. Seal elab Wang, minu hea tuttav esimesest Londonis wiibimise ajast. Kui üldse weel oli pääsu, siis seisib see tema wõimuses. Wean enda süngesse eiskusse. Siin ripub kell, mida olen jageli kasutanud. Wiimse jõuraafutejega tõmban kella. Siis kaotan meelemärguse ja mind ümbritseb pime öö.

Üleminekus teadwusele tungiwad esmalt kurguhäälled minu kõrwu, mille siju ma ei mõista. Neglaselt tulen tagasi ellu. Kui kaua olen lamanud teadwusetult, seda ma ei tea. Wades filmad näen, et laman hämaras ruumis.

Laman pehmel polstril ühe wäikese toa seinakumeruses. Tuba walgustab nõrgalt laes rippuw ampel. Kuusi niferdatud madu hoiab seda punast nõõri pidi juus. Lampi warjab niferdatud raam, mille toorest siidist kattel on joonistatud hiina maastikud ja maaelu pildid. Habetatud, pikajuukselised hiinlased wärwrikastes kimonodes sammuwad kirjukivilisel õuel ja waatlewad ilusaid naisi, kes tegelewad majade akende kallal.

Samasugused kaunistused korduwad ka laes. Lilled mahelduwad loomade ja lindudega. Siis jälle üsna õrnades wärvides maastik. Mäed, siid üle jõe.

Minu aias on...
•ng. La...
Hiina rõiwastesse rõiwastub ta waid

siis, kui ta liigub ülemistes ruumides. Siin all peidetud toas ei ole külalistel midagi osjmist.

Wang annab mulle aega mõtlemiseks. Maewu tajutaw naeratus ilmub tema huultele. Minu imestanud pilk ehitab küsimusi. Kortsuline kollane nägu ebamäärases wanuses on sõbralik.

„Politseit otjib logu naabruses saksa spiooni. Kui sina see oled, siis nad teda küll ei leia.“

Men selles weendumud. Selles peidurikas ei awasta mind ütski eurooplane.

Wang kaob. Tema asemel ilmub Liong, et wahetada mähist minu peal. Alles nüüd tajun taas walu. Aelamurdew hüpe müürist on põhjustanud tuge peajäpõrutuse. Liong kastab pehme rätiku ühte anumasse, milles lõhnab tugev rohtudesegu ja paneb rätiku minu pea ümber. Jalga siiski ei ole murtud. Walu põhjustas wäänamine. Liong masseerib ja walmistab mulle sellega põrguilekku walu. Nähes sealjuures minu näomootuusi, tõmbub ta lai aasialik nägu naerule.

Kui mulle ulatatakse siis veel taks juurepäraht hiina teed, lepin eelkärwa waluga. Liong asetab minu aseme kõrwale kõhuka lilledega maalitud kannu. Sinna juure jamaht aineist kandilise tass, mille külgi kaunistawad salapäraseb kirjad. Pidin mõtlema tassile, mille wäikeste poisina lütkisin emale. Kas ta siin wõõras keeles seisib „Sünnipäewaks!“ nagu emal tassil?

Rahu segawad waid jõggiajad. Mulle anti leent, mille nimi oli Kei Si Thong, Bouw Yu Thong, Joo Tshie Thong wõi Yu Zuen Thong. Kõigis leidfin ma õrna kanaliha, maitsewaid würtse, tomateid, magusat puuwilja. Sõin ka Taum Tjin Yu'd, keedetud kala ubadega ja riisitoite, mis andsid nii saladuslikke nimesid kui Kei Si Tjowu Jan ja Jan Kio Kei Jan. Jan Kioe Joef Jun, lihaskimbud tomatiga, waheldusid mõistatusliku Jen Wor'iga, linnupeadega. Häälbada neid toitude nimesid polnud veel kõige rassem toiming. Pidin neid ka jõmma oma wõõrus-

taja maa kommete kohaselt. See polnud jügugi lihtne. Paremas käes hoidfin umbes 18 kuni 20 sentimeetri pikkust kēpikēst, mis lõppes wäikeste tinajulega. Keepid on ühest küljest kumerad ja siledat poolt pidi on nad wastamisi, ilma üksteist puutumata. Sellesse kitsasse waheruumi wõetakse toit nagu sükrutangide wahesele ja wiitakse suhu. Wafat kätt on warustatud kühwilaolise riistaga. Sellega aidatakse waid kēpikēsi.

Sõmine kestis tawaliselt wäga kaua. Minult siis, kui Liong minu juurest lahkus, läts kiiremini. Sõin siis kühwliga, mille juures küll hiinlastel patjib oleksid püsti tõusnud.

Mööbus terve nädal. Tundsin ennaft jälle termena. Wangi ja Liongi abi tegi imet. Mõte tööle aga muutis mu juba rahutuks. Wang naeratas oma wiisakat aasialikku naeratusi ja tõrjus igajuguise tänu kindlalt tagasi.

Töötasin endale mitte enam olla nii tergemeealne. Teist korda pole pääsmine enam nii kerge. Ja oma seiklustele ei tohtinud ma ju ohwerdada oma ülesandeid.

Järgmine ülesanne aga oli: tähtsaid teateid wiia tollal veel erapooletusse Ameerikasse.

London mind enam ei wõlunud wiimaste kogemuste järele. Mõned nädalad eemalolekut wõisid mulle waid kasuks tulla. Muidugi ei wõinud ma aga nüüd mõelda erapooletu reisijana laewale minna, olgu mu pass ka parimas korras.

Wahemäng II. S. A. S.

Kaks päewa istusin Cardiffis. Kohwif Mignon'is, ühes sünges sadamatöris, hõõrujin lahkima wietsal pingil oma puuwiljaste pükste tagumikku ja jōin wistit. Latt wõttis oma alla wäikeste ruumi ähe seina. Selle taga aseldas liham peremehed ja publitega. Grammofonid ja muusika baari-

daam laulis wanu lööklaule. Wäheste laudade ääres kumustasid tahtlased iludujed merimehi jooma ja raha kulutama. Paberosjotjad ilustasid põrandat, segatuna piibu ja närimistubakaga.

Müüd tulid neli hollandi madrust, teda ma ootasin. Waimustatult terwitasin kaheist tunni eest pudelite juures sõlmitud sõprust. Teadsin, et nende laew lahkub weel täna Bristolil kanalist ja sõidab uude maailma. Sellele ehitasingi oma kaawa. Mäga ei olnud kaotada. Lahkumisenapjuist polnud meremees weel kunagi keeldunud. Tõmbasin neli wärsket sõpra ühte nurgalauda.

Müüd pidin saawatama soowitud sihi. Esmine klaas joodi Madalmaade termitseks. Pitas Janis äratas see isamaalikke tundeid.

„Meil Amsterdamis...“

„Kas oled juba jälle nii kangel? Pane tähele: meile on see üstkoit, mis sünnib teil Amsterdamis. Teed niisuguse näo, nagu ootaksid heeringaparwed waid sinu tagajärel.“

Pikk Jan waitib haawunult. Dieti polnudki ta nii pikk. Selle hüüdnimega tahtis Klaas talle meenutada waid tema kitsamat isamaad, Jordani, Amsterdami töölislinnaosa, mida iseloomustab kõrge torn „Pikk Jan“.

„Sul on hea pilgata,“ walmistus Jan wõitluseks. „Igaüks ei saa ju päritud olla Gravenhagest, kus inimesed on nii peened, et nad isegi kartuleid kannawad koju miinifikastis.“

Koos lõpetas süütu waidluse ühe wande sõnaga.

Cor tegeles wahepeal ainult oma klaasiga. Selles sõpraderingis on tema filosoof. Põllumehe poeg Ter Appel'ist. Ta waitis ja kuulas teiste kolgaisamaalike waidlust.

See suund jutuajamises ei olnud mulle kasulik. Pidin muutma selle suunda.

„Jätke Holland ja läbige Euroopa maad, kuult wälja. Teised oleksid rõõmsad, kui

nad wõiksid lahkuda sellest maakera poolt.“

„Sind ka arwatavasti ting pigistab?“

„Wõib olla.“

„Noh, lasse lahti!“

Jutlemine läks üle sofistamiseks. Selgitasin neile oma plaani, kuidas tahan inglise kontrollist mööda laewale hiilida.

Õhukohe waimustatud hädaohikulist seiklusest oli ainult Jan. Sellest ajast, kui tal ühe politseinikuga oli olnud täli ühe tüdrukuga pärast, pidas ta isikliku ja salajast sõda politseinike wastu. Cor waitis nagu tavaliselt. Klaas ja Roos kaalutlesid ja saatsid oma sigarettidest suuri suitupilwi õhku.

„Dõpuk oleneb see ju wanast,“ arwas Jan. „Temata see asi ei lähe. Nagu ma teda tunnen, ei näe ta wafaku filmaga enam midagi, kui talle parema filma alla pista kahelümmenaelane rahapaber.“

„Ja kümme naela igale meist kulus ka ära. Sul on nähtawasti taldade alune õige tuline, kui tahad raha wälja anda. Noh, mul pole selle wastu midagi.“

Jan rändas minema, et kõnelda kapteniga.

Viimase nõusolekuga tuli ta tunni aja pärast taas. Arwatavasti polnud otsustamine wanale siiski nii kerge. Ta riskeeris ju ka palju. Kuid raha wõidutseks.

Ma ei tahtnud enam aega kaotada. Lahkusime neljateki — Cor, Roos ja Klaas. Jan jäi istuma ja ulatas mulle oma meremehepassi.

„Kui asi läheb wist, siis warastajid minult passi. Teised aga purjus peaga ei mäleta, kes ja oled. Meist ei tea keegi midagi, eriti wanamees.“

Rahustasin teda. Rõõustime neljateki minema, kusjuures teistel just polnud waja näidelda. Jõudsimme sadamasse. Pileti laid jalutasid kaks Tommy't (politseiniku). Müüd pidi olema eriti ettewaatlik.

Jstun wannikabiinis kapteni kõrval. Võitkoopas on kõige kindlam. Mõõduvad pingutavad minutid, sest kõik on mängus. Kuid ohvitser on rahuldatud. Raketisew õlasehitus — see on sõda! Inglise lased ronivad nõõrredelit mõõda alla, astuvad paati, sõidavad minema.

Mul oli taas õnnel!

Meie masinaruumis hakkavad mürise-ma rattad. Tasa liigub suur võll üles ja alla. Masinist vaatab käsulauale — täiel aurul edasi!

Wiis päewa hiljem tüürime Long Islandi poole. Wabadusefuku helgib õhtuhämaruses. Manhattani kiviine meri ilmub filme ette. Randilised hiigel-ehitused, mis püüavad üles poole. Kümme tuhat tuld kümnest tuhandest aknast.

Kolliremisjoni ajal kükitan taas redus. Ameeriklased pole just hoolikad. Warsti pärast neid lahkun Klaasiga laewalt, minu taskus taas Jani merimehe-pašs. Mundrite ametlik maailm ei pane mind üldse tähele.

Klaas mõtab minult vastu lubatud tasku kaptenile ja oma sõpradele. Lahkume sõbraliku käepigistusega.

Uhe Brooklyn'i rõivataupmehe juures muudab oma wälimuse. Oma merimehe rõivad müün talle. Lahkun kauplusest tavalise kodanikuna, üks paljudest selles miljonitelinnas. Otsin üles ühel tuntud tänaval mulle wajaliku büroo. Masinapreili eesruumis küsib minu soowide järele. Nimetan kofukõnelnud nime ja palun juturajamist ülemusega.

Grafontorist tuleb mister Brown, tüse ameerika sakslane, kes mind südamlikult terwitab ja oma sigarit edasi närib. Oma töötoas surub ta mu sõbralikult tugitooli oma kirjutuslaua juures, usub mulle kasti heade sigaritega ja wahib

si-

Mida töite kaasa?

„Mõningad järgid. Jämutamine tasku waeu.“

Ulatan talle üle laua järgid, mis ta

„ütsinda Inglismaa vastu“ — E. Carli jutustus.

mõtab vastu hõmmastunult ja küsiwa pilguga.

„Ma ei saa teile ju Inglismaalt laasa tuua päewikut salajaste teadetega. Olen rõõmus, et ise jõudsin terve nahaga Ameerikasse. Tarwitage nende lummaliste kirjapoognate juures retsept C-d.“

Nüüd ta mõistis.

„Delete kiradi mahwa pois. Kuudas pääsesite üldse läbi?“

„Noh, polnud wiga. Wälja arwatud närwitõdi ja ping.“

„Mida kawatsete nüüd? Teie tulekust on teatatud, kuid erilisi ülesandeid mul teie jaoks ei ole.“

„Tahan mõned päewad filmitseada siinset meeleolu ja tegewust. Siis kasutan parimat juhuist tagastisõiduks. Wõimalikult reisijana. Wajan weidi raha ja paši, sobiwaim oleks Lõuna-Ameerika pašs.“

„Mida ma teha saan, seda teen. Mil-lal külastate mind jälle?“

„Ühehommel samal ajal.“

„Hiina. Seniks on kõik korras.“

Seisan taas New Yorgi pöörnikesis. Lehepoisid karjuwad wiimaseid uudiseid.

„Saksamaa hoiatab „Lusitania!“

Sellel uudisel on külgetõmbejõudu. Lehepoisid on ruttu oma kaubast laagedad. Ajalehed tulewad otse trükitimasinast — näpud määrduwad mustaks wärste trükitiwärwiga.

New Yorgi tähtsaim kõneaine on praegu: kas jõuab „Lusitania“ Euroopasse? Ameeriklased on ärewil, sest „Lusitania“ pardal on palju erapooletu Ameerika kodanikke.

Majesteetlikult libiseb „Lusitania“ sadamast wälja, keegi ei usu, et Saksamaa

stui is me 36m 11 topstada

7. mai 1915 toob aga koleda wäpustuse. Saksamaa on oma ähwardused teostanud. Ameerikas walitseb palawlikuline ärewus. Üldise meeleolu mõjul

astub Ameerika suure sammu edasi liitlastega ühinemiseks. —

Mister Browni sekretär ootab mind juba ja juhib kohe oma ülemuse tuppa.

Mister Brown ei püüagi varjata oma rusutud meeleolu. Saksamaa on äratanud enda vastu kogu maailma õigustatud meelepaha.

„Siin on mõningad aadressid. Need annavad teile ja minule võimaluse ühendusse jääda. Meil pole enam palju teha. Mõned sõbrad on valmis suuremateks rahalisteks ohvriteks.“

„Ei, pole vaja tänada“, tõrjub Brown minu wastuse tagasi. „Siin on teie uus pass. Teie pilt on juba siia kleebitud. Isikukirjelbus ühtub teiega täpselt. Retšite brasiilistajena. Järgmine reissjate-laev läheb ühehommene. Pardal on mõned kolleegid, kellel teist pole aimugi. Rahast aitab mõneks ajaks.“

Nende sõnadega ulatab ta mulle passi ja tšeki. Viimane kannab tuntud saksa diplomaadi allkirja.

„Onne ja edu töös!“

Lahkume. See Ameerika sakslaste ring aitab mind ka neil raskeil aegadel, kui minu ühendused Saksa keskkvaliteetidega ajutiselt katkesid.

*

Sadamast välitseb suur liikumine. Elegantid autod toovad reissijaid. Osavad pakifandjad tassivad ähvides heletollaseid hiigelsuuri nakkohvreid pardale. Praegu tõstetakse pardale heleda hall suursugune tõldauto. Viimaks ometi hiivatakse ankur. Mahuliskult ja sihikindlalt libiseb laev sadamast välja. Seisan viipavate reissjate vahel reelingul. Minul pole kellegiist lahkuda, kellelegi viibata.

Minu lajut on ruumikas ja ei jää taha mugavusest ka elegantsest hotellitoast. Reis on hoopis mugavam siin kui luumas lütkeruumis. Mis ütlesks Nan, kui ta mind nüüd mõits näha?

Päew on täidetud väga mitmekülgse tegevusega — hea muusika, tantš, lugemislaud, eeskujulik toit.

Mind huvitavad peamiselt minu kolleegid. Kas ma nad leian?

Lugemistoas on rahulik ja seal võib segamatult istuda. Minu tugitooli kõrge toe taga helisemad äkki saksa keelsed sõnad. Kuigi jostistatud, kuid siiski arusaadavad. See on juba tervgemeelsus! Seisan üles ja vaatan üksteiselt ringi. Kaks elegantset noormees. Nad ei austa mind ühegi pilguga.

Kui nad lahkusid lugemistoast ja kadusid oma kajutisse, seisin nähtamatult tittsas käigus ja vaatlesin neid.

Sel õhtul lahkusin sõdgiisaalilt esimesena. Tungisin kaasmaalaste kajutisse ja ootasin neid. Minu sealolek ohmatab neid väga.

„Härrad kõnelsevad saksa keelt. Tahaksin oma teadmisi sel alal meeleldi suurendada.“

Ketkels vaatavad nad mulle sõnatult otse. Väiksem neist kogus end kiiremini.

„Muudugi. Minu sõber hindab saksa luulet ja kandis mulle lugemistoas ette ühe luuletuse. See on tõik. Teie pingutused, härra salapolitseinik, on aujad, kuid asjatud.“

Sellest kindlasti wastusest kostis siiski tugev ameerika aktsent, mis sobis olukorraga.

„Hindate minu osa siin laeval liig kõrgelt. Mulle ei maksta sõidu eest, vaid pean pileti ise ostma,“ vastasin naerdes.

„Mida tähendab siis teie hummaline tülastus?“

„Pidin edasi andma terwitusi mister Brownilt.“

Asja saamutatud kindlus kadus neist uuesti. Loobusin neid piinamast. Siiski pibid nad nägema, kui tervgemeelselt nad olid pannud elu kaalule. Mis minule oli õnnestunud, võis õnnestuda ka vasturüütele.

Mõlemad jutustajad mulle näid, et laeval on kolm ühesi meie agent, selle sihtis on Inglismaa. Sppisin veel mõnd neist tundma. Enamasti oli tegu ameert-ka sakslastega, endiste ohvitseridega, kes tahtsid aidata oma kodumaad.

Enamikuga neist kaotasid edaspidi si- demed. Neil puudus vajalik koolitus, mi- da ei saa asendada üksi isamaa-armas- tus. Neil puudusid ka närvid luuretee- nistuseks. Mitmed neist kaotasid hiljem võimalust lahkuda Inglismaa tulselt pinnalt ja põgeneda mõltsitud pasidega erapooletutele riikidele. Mõnda tabas Lohu saatus — nad hukati Toweris. Nad ohwerdasid oma elu ilma isamaale suu- remat kasu toomata. Kaks neist kaotasid selles pingutavas elus närvid, nad lõ- petasid ise oma elu.

Seda ei aimanud muidugi veel minu noored kolleegid. Nad unistasid edust ja õnnestumisest. Veel naeris päite Atlan- di ookeani kohal. „Eriti vaikne ülesõit“, tähendab esimene ohvitser lõunalaual.

Wäga harm on Inglismaal kontroll laewalt lahtumisel, kuid siiski ei awasta- ta ühtki meie agent. Nad kaowad Ing- lismaale.

See siisefõit oli waid eelmäng, näid algab mõtlus elu ja surma peale.

üks pagariäri lendas õhku.

Kaks teist päewa pärast minu naasu USM-ist jõuab päralt esimene teade Hollandist. See peaks olema wastus mi- nu aruandele.

Pragu ei tarwitse ma karta tülita- mist. Walmistat rahulikult ilmutamis- medelisku. Kuna kirjavõrgen lamab selles ja paberile hakkawad ilmuma esimesed loetawad tähed, murin ma ümbrisku. Puuduwad igasugused märgid sellest, et seda õfets awatud. See aga ei kõrwalda veel tšensuuri võimalikkust. Mõõdas on aeg, kus tšensuur oli veel lapsekingades. Wastupidi, see on arenenud ja mitmekor- distunud. Peamijelt töötawad sel alal naised.

Wõtan kirjapooigna ja puuui ugeda. Kiri ei sisalpa palju, kuid seda tähtsam on see wäike siu.

Desjhifreerituna kõlab tekst: „Dodate külalist tähtsatets läbirääkimistets.“ Edasi järgnewad mõned üksikasjad — tundemärgid, parool.

Mida tähendab see hädaohulik külas- tus? Asi peab olema väga tähtis, sest tä- hise asja pärast ei pane teegi elu kaalule.

Mõne päewa pärast ilmub minu puure üks elukinnituse agent. Lasen ta siise as- tuda. Weendume, et teda pole jälgitud.

„Teie õnnelik reis Ameerikasse annab tagatise, et lahendate ka selle uue üles- ande.“

Tänan tumma tummarõusuga.

„Mit ei tohi meie salalurega Inglis- maal enam edasi minna. Wiimase kabe- kümne nelja päewa jooksul saime teiste- teist teadet, mis olid täiesti wastukäi- wad. Teile on teada, et välismaal ela- wad sakslased oma kulus peawad agente, kes koguwad teateid. Need antakse siis melle edasi. Rahaandjad muidugi u'u- wad, et nad isamaale osutawad suure tee- ne. Materjal on aga enamasti wasturää- kin ja tarwitamileks kõlbmatu. See teki- tab enam segadust kui toob kasu. Pean teiega nõu pidama, kuidas asja paranda- da.“

„Mõltsed on teie ettepanekud.“

„Pidage meeles need üksteist aadressi. Need on kogumiskohad, mida pertakse ülal erateel. Peate otsima siidet nende inimestega. Üksitage wälja mitte-ujalda- tawad agendid. Peamijelt need, kes on wäljas raha peale. Mul ei tarwitse teile öelda, et peate neil käitudel olema ettewaatlik, sest pole sugugi kindel, et nen- de meeste seas ei leidu wastuluure agen- te. Kas on see sama teile wastuwõetaw?“

„Muidugi. Kuid kerge see ei ole. Seal- juures wõib pista pea silmusele. Kuid õhpetis pole ma ju siin enda lõbusami- tets.“

Teist wastust me ei oodanudki. Pal- ju õnne! Korrate, palun, neid aadresse

weel lord! Süwa. Miijis: kiire, põhjalik ja ettevaatlik töö! Jumalaga!”

„Terwitage Saksamaad!”

Rahe nädala pärast mõisin teatada Hollandi kaudu Saksamaale, et ühendus kahe teadetekeskusega peaks katkestatama. Nende aruanded olid täiesti väärtusetud. See polnud muud kui hull segu rahaahnuusest ja wastuluurest — täiesti lootusetu. Nende agentide kaardid on nii selged, et mõin waemata neid näha ja Saksamaa kesktust nende eest hoiatada. Teised ringid on kardetavamad, sest nende usaldatavuse kohta on raskem selgusele jõuda.

Ühel vihmasel õhtupoolikul jalutan Depiford High tänaval ja silmitsen üht pagariäri. See jätab puhta ja korraliku mulje. Äri läheb hästi, sest asukoht on hea. Alles mitu tänavat edasi on järgmine mõistlike. Istun ärisse. Pagar on wiisakas, pakib jahu. Peamised kõneaineks on ilm ja sõda.

Kui ma ei teaks selle maja saladust, siis lasaksin ennaft wiia eksiteele. See umbes viiekümme pagarimeister mängib sakslastewihikajat juure osawusega ja ilma filmatorikawa liialduseta. Ta oskab petta. Minal ilutseb pagari nimi „Hahn“ ja lasneb järeldada saksa päritolu. Hahn elab Inglismaal juba paar aastakümnet. Sõda kiinitas ülesti nõrgad siblemed kodumaaga ja puhus lõttele kustuswaid tundeid.

Dotan ostjate lastumist. Siis tahan tõnelda Hahniga nelja silma all.

„Teie joowite?”

„Mul on teateid, mis mõiksid huwitada teid ja teie sakslasist sõpru.”

„Kas tahate sel teel proowida mu trundust Inglismaa wastu? Minu häre

„...ada paremini, kui jüütunimeste järele põhjuseta walwamisteks.”

Tema sõnadest kõneleb erutus. Kuid ta ei lakka kõnelemast inglise keelt.

„Eksite. Ma ei tööta Inglise salaluures, waid käsikäs...”

nimetan H. Landi firmat, millega häre Hahn seisab ühenduses.

Müüd ehmuib ta tõsiselt. Salgamine on mõttetu. Kui wastuluure teab juba seda aadressi, siis teab ta kõik.

„Lstuge mind ometi. Mul pole wastuluurega mingit tegu.”

Ta hingab kergendatult. Ühikese jelse järele lepime kofu kohtamise juhtes järgmisel päemal. Sellest peamad osa mõtma ka kaaslasel, kes tema juure toowad teateid. Lajen neist kaastöölijist endale juustada. Tahan neid jälgida ja proowida nende usaldatavust, enne kui istun nendega ühe laua taha. Lastun Hahni juurest wajaslike andmetega.

Siia ringi kuuluwad niistis kuus agent. Mii palju kui juudan selgitada, ei ole siin wähemalt ütki muustkurit. Kaks agentu toomad mõrdlemisi kasutamiskõlblikku materjali. Teiste juures ei wasta tasundue nende teenetele. Eriti agent Müller on väga rahaahne. Mülleri esimene ja wiimne sõna sel kooswiibimisel oli raha.

Hahn tutwustab mind kolleegidele. Waatan läbi nende aruande. See on õige nigel. Muudugi ei jäta ma seda ka ütlema, mis väga pahandab Mülleri.

„Mitte nigelam kui tasu.”

„Sealjuures walmistab ta salatinti.

„Kuidas, kas selle tindiga kirjutate weel praegu?” hüüan ehmunult.

„Miks siis mitte?”

„See on väga wananenud wiis. Kas te siis ei tea, et esimene katse toob selle kirja kofe esile?”

„Seni pole keegi weel meie saadetiste wastu üdisihimu tunnud. Kõik aruanded on läinud kähle. Ma ei tea, kas siine oma talituswiisi muutma. Ja pealegi ei sijalda aruanded saatja nime. Halwimal juhul mõib kiri lihtsalt minna kaduma. Seepärast ei tarwitse me weel karta awastamist.”

„See mugavus on lubamatu kerge-meeljus. Meetodivahetus on vajaline nagu igapäevane leib.“

Minu vastuväited ei mõjasta Mälerit. Ta arvab, et tasiu on liig väike, et selle eest suuremat maema näha.

Mäler kirjutab nüüd aruande ärikirja ridade wahale. Ta ei lausu sellest sõnagi, et ta üldijest kofku seatud aruandele lijab omalt poolt weel ühe hädaohtliku laufe.

Lahfudes ei suuda ma wahaneda rahutuif. See jonnakas ja ijemeelne mees põhjustab lord kill Hahni ringi katastroofi. Wanast Hahnist on mul tahju, ject ta wäärrib paremat saatust.

Mis Wood on suurepärajes meeleolus. Ühe nädalaga wiis tähtsat amastust! Ojafond, milles ta waremini istus pooletošina kaastöölijega, on wahapeal arenenud ja kaswanud. Wastuluure all on nüüd paljud heledad ja ruumitad jaalid. Mis Woodil on oma wäike tuba. Kirjutustlaua kõrwal on ta wäike katjetelaud, kus ta lihtjamaid katjeid ije jaab läbi wiia.

Wastolurikas ja segane kirjawahetus ühe hollandi firmaga on juba ammu aratanud tähelepanu. On kindlaks tehtud, et sellenimelist saatjat Londonis ei ole ja kirjad sijaldamad tšepoolest salajasti teateid. Mis Wood mäletab weel täpselt esimest katjet nendega. Rogemused salatintidega on wälja arendanud terve rea katjeid kirjadega. Tawalisjes järjekorras hakkas mis Wood ühe kirjaga katjetama. Esimene katje on joojusega. Seda teeb ta üsna mehaaniliselt, ject nii wananenud salatindiga praegu keegi enam ei kirjuta. Kuid tema suureks imestuseks ilmub kiri paberile. Mis Wood naerab lõbusalt. Heatahtliku piltega ristib ta kirjasaatja isand ürgajaks.

Ta kõneles jellest katjest oma ülemusele.

„Mii kawa kui me ei tunne weel selle

isand ürgaja pesa, ei tohi kirjade edasijandmises tulla wahet. Ojafond nr. 17 peab neist aga tegema täpsed ärikirjad. Hädaohtlikud teated wõime ju wälja jätta. Ühel päewal teatab see isand ürgaeg oma korteri, olen selles päris kindel.“

Memus nõustub mis Woodi seisukohaga. Nüüd helistab neiu talle.

„Halloo, isand ürgaeg kollitab jälle.“

„Kas ta teatab midagi uut?“

„Tema uudised pole huwitawad. Tähtsam aga on see, et ta on rahapuuduses ja kergitab weidi katet oma iifist eest.“

„See on tore! Kas saame teda aldaia?“

„Arwan, jah. Otsustaw laufe lõlab: Saatke meile raha nr. 365-dasje, muidu ei jag me enam töötada.“

„See on paljuühtlem. Mitmus lasch oletada, et see isand ürgaeg on mitmekiitmeline. Tehke kiiresti wäike aruanne kogu sellest asjast ja andke Scotland Yardile edasi.“

Tunni aja pärast firwib üks Scotland Yardi ametnik Londoni aadressraamatu pakse köiteid. Teisel hommikul kutsub ülemus oma juure ühe ametniku.

„Tore asi just teile. Lugege seda aruannet. Wastuluure daamid on nähtawasti püüdnud suure kala. Nad ei tea aga weel, kus ta on. Siin on teile nimestik inimestest, kes elawad Londoni tänavatel nr. 365. Pühenduge täiesti jellele asjale ja andke mulle warsti aruanne!“

Ametnik uurib nimestikku. Tähtsusetud ja mittemidagiühtlemad nimed. Kuid pea! Kas siin ei seija Hahn? Waata aga waata, pagar sakia nimega. Lõppudelõpuks on ju ükskõik, kust ta algab oma uurimistega. See Hah aga aratob tema uudishimu.

Kui ta annab oma ülemusele aruande, siis wõib ta suurema oja nimedest kusetutada. Mõned üfifitud jääwad weel

kahtlastena nimestikku. Nende seas ka pagar Hahn.

Rahelja päewa pärast teab ametnik, et Hahnil käib kundesid, kes jäävad kauemaks, kui maja. See ei tähenda palju, kuid on siiski juba väike pidepunkt.

Järjekindlalt ostab ta nüüd ka ise ärist leiba ja saia. Siin ei näe ta aga midagi filmatorikawat. Ühel hommikul on aga pagaril tüli jooksupoisiga. Ametnik ootab poisji tänavanurgal ja peab ta kinni.

„Mis sa siis kurja tegid, et said jääraja peapeju?“

„Vanameest vihastas tütar, kuid torm langes minu turjale.“

„Mul on sinu jaoks tergemat tööd ja paremat palka. Sa oled tubli poisj.“

Poisj muutub uudishimulikuks.

„Noh, selle üle mõits ju kõnelda. Mis koosolekuid seal teie juures peetakse? Siis on ju pagana salapärane.“

„Kui ma tohiksin kõnelda!“

„Kindlasti pole selles midagi huvitavat. Ja pealegi võid sa ju sellest mulle kõnelda. Kui ma sulle uue koha muretse, siis pead sa mind usaldama. Kas sa suutsetad?“

Poisj mõtab sigareti. Siis ta jutustab.

„Tagatoas kohtuvad nädalas mitu korda ühed ja samad mehed. Neid on kottu kuus. Kaks korda oli seal ka üks uus nägu. Minu saadavad nad siis alati minema. Kuid ma kuulatafin kord. Nad kõnelevad kirjadest, mis lähevad Hollandisse. Ja sõjast. Wahel pean ma neile ostma sõbrunite. Mis nad sellega teevad, seda ma ei tea.“

Ametnik noogutab rahuldatult. Mii siis ikkagi!

„Puhas pole see asi küll milgi juhul. Miks nad seda nii varjavad? Ehk on need koguni spioonid? Kas su isa on sõdur?“

„Jah, ta on praegu Prantsusmaal.“

„Võib-olla tehafe teie tagatoas pla-

ne, mis meie sõduritele toomad jurma ja hukatust.“

„Kas see võib tõsi olla? Tõepoolest, kui te seda nüüd kõnelete, siis tuleb mulle ka meele, et vanamees oma tütreaga wahel meie sõduritest väga halvasti kõneleb. Hoopis teisiti kui äris. Tütar annab talle siis märku, et ta minu kuuldes ei kõnele.“

„Jgal juhul mõistmine neid weidi wawat. Kas sul on sõbratar?“

„Muidugi. Ja kui noobel weel!“

„Säh, mine temaga kinno.“

Poisj laheb raha libiseda taskusse.

„Kui mehed jälle teil on, siis pane tähele, millal nad otjustavad jälle kottu tulla. Teade anna mulle sellel aadressil edasi. Ole nüüd tubli. Peida jedel ära ja hoia hoolikalt alal.“

Lõbusalt wilistades jookseb poisj minema.

Ka ametnik on rahul. Tema kahtlustused osutusid tõeks. Ka poisj on tubli. Mõne päewa pärast teab ametnik uue koosoleku aja.

Ühel õhtul ruttan Deptsford High tänavale nr. 365. Minu tuju on halb. See uus ring pole midagi väärt. Kuid minu hoiatusi nad kuulda ei võta.

Pöördun parajasti Deptsford High tänavale ja muutun ettevaatlikuks. Hahni maja ees seisavad kaks pikka meest. Neetud, oleme reedetud! Nüüd sõidab minust mööda juur auto. See peatub nr. 365 ees. Keegi ei astu sellest aga wälja.

Astun ühte majaestikusse. Gnimesi koonneb Hahni maja ette. Nüüd kuuldu erutatud hääli. Salapolitseinik toob wangistatud Hahni awatud uksest tänavale. Vanamehe nägu on jurnukahwatu. Tema käed on raudus.

Kas ainult tema on wangistatud? Kas teised on põgenenud? Kuid ei! Nüüd tuuakse ka teised. Kõik kuus. Nad lükatakse autosse, uks sulatakse ja auto kihutab minema.

Hea, et ükski wangistatuist ei tea midagi

nu nime ja aadressi. Wana Hahn mind juba ei reedats, kuid teistes pole ma sügugi kindel. Ohtu on Joe, kuid ma värijen. Minu ümber on tühi ja ühisk. Kas salapolitseid teab ka minuist midagi? Wõib-olla istub kusagil keegi ja ootab. Kui laua? Rahju wanast Hahnist! Kui nad ometi oleksid olnud ettemaatlikumad! Kas ootab neid nüüd surm? (Hahnile mõisteti seitse aastat wangistust, kuid rahu saabumisel lasti ta warem lahti. Müller lasti Toweris maha. Mis juhtus teistega, selle kohta pole andmeid. Toim. märk.)

Rõõm ja mure.

Päewad möödunud loiuult. Inimesest, kellega puutusin kokku, pole enam paljusid. Minu toate Baddingtoni tänaval tundub mulle wanglana. Wastuluure teeb minu ümber ringe, mis muutuvad ära kiskumateks. Ilka tühemaks jääb minu ümber. Sakamaa salaluure keskus ei wasta enam. Wõib-olla peetakse minu kirjad kinni. Ettewõtlikkuse baromeeter langeb nullile, oluford on talumatu. Elan koera elu, hülsatuna ja tagaetatuna. Kas pean sõitma Hollandisse, Belgiasse? Raitje kraawis poleks ma nii ühki. See ümbrus siin aga teeb mu hulluks.

Wõpatun üles oma tumedatest mõtetest. Pat on astunud tuppa.

Baddingtoni tänaval elame nüüd kolmele. Pat ja Casady, keda õppisin tundma Liverpoolis, on iirlased. Meie sihid Inglismaa wastu on ühised. Ka nemad on eraldatud oma keskwalitluselt. Elame juba mõnda nädalat koos, sest nii tuleb odavam.

„Kuhu, Pat? Sa oled täna nii salapärane.“

„Südamerasjad, mu pois. Kui saan häid teateid, siis kuuled neid ka sina.“

„Palju lõbu, Pat!“

Ta ei kuule seda enam. Trepp nagiseb tema raskete sammude all. Wilistatud meloodia katted löstunud meieni.

Teame, kuhu läheb Pat. Täna on tema sõbrataril waba päew. Ta teenib wastuluure tšensuuriojakonnas. See osakond pesitseb nüüd Salisbury House'is riigipanga taga, ja annab tööd neljale tuhandele inimesele, enamikuis naistele. Naised on eriti sobivad tšensuuriojakonda. Pat loodab oma kallima kaudu sealt teateid hankida. Tahame vähemalt jämedates joontes tunda seda masinawärki, mis peamiselt põhjustab saksa agentide wangistamisi.

Pat on ettemaatlik. Ta peabki seda olema, sest kui tüdruk märkab tema uudishimu, on ta kadunud.

Arutame omawahel Casadyga seda küsimust, kuma Pat istub tüdrukuga kinos. Siis lähewad nad wäikesesse kohwikusse ja istuwad mugawasse nurka.

„Neli päewa pole ma sind näinud. See rumal kirjadetuhimine rõõwib mitult kallima.“

„Nii rumal see just pole. Kui oleme ära seedinud kõigi kirjade sisse, mis meile laewad wiimad laiali, siis teame ka kõik, mis maailmas sünnib. See on ometi wäga tähtis.“

„Wõib-olla. Kuid minule oled sina tähtsam, kui kõik kirjad kokku. Ja mis on kasu kirjadest ning telegrammidest, kui teie ei oska neid lugeda.“

„Ära seda ütle. Miss Wood on waimustatud uuest salakirjast ja ütleb, et ta's tuhat salakirja agentide maailmas tasub ennast siiski ära.“

Pat on rahul. Täna'seks aitab.

„Naised salaluures!“ Casady teeb põlgliku grimassi.

„Muudugi. Tšensuuriojakonda ja desihifreerimisteks sobiwad nad hästi. Seda tõendab ju inglise osakond.“

„Seda tõendab wastupidiselt Pati elamus.“

„Jäta minu wäike mängust wälja, muudu ma saan wihaseks.“

„Oled wist armunud.“

„Sa kui oleksin. Ega sa ju ei nõua, et armastaksin sind.“

Kas ma ei peaks nendega ühinema, sest olen juba ammu eraldatud oma teistvalitusest ja mul ei ole mingisuguseid teisi ülesandeid? Ojustamine ei ole mulle raske.

Wõtan osa iirlaste koosolekuteest, õpin tundma nende juhte. Nüüd tahan ka nende mõitlusest tegelikult osa võtta.

„Kuidas tahad jeda alata?“ küsib minult Casady.

„Minu Belgia munder peab jälle mind aitama. Samuti võib tagasi tulla ka minu tollefordne haigus. See on mugav ja kaitseb asjatute pärimiste eest. Täna õhtul läheb sinu sõber magama, Casady, ja homme hommikul ärkab krahv Marcel Jaggi uuesti ellu.“

Casady waifib nagu tavaliselt. Rahumisel annab ta mulle kää.

„Ela hästi ja palju õnne, mu pois!“

*

Auto peatub Savoy hotelli ees. Mündris uksehoidja avab autoukse. Arvestades oma sõjas saadud haigusega walin endale rahuliku toa hotelli tagaruumides. Lift wiib mu üles. Jalad wajuwad pehmetesse waiadesse. Mõne minuti järele julguwad minu järel minu toa kahefordsed ukseid. Olen üksi. Näidend on alanud.

Õhtul istun pehmes tugitoolis. Mind ümbritseb walgujemer. Mahe meelitaw muusika wõlub tantšule. Sinnalised tualetid katawad kauneid kujusid. Ülekaalus on blondid inglannad.

Baatan suuri filmi jeda toredust, walgust ja naudin muusikat ning soojust. Midagi sarnast on meel maailmas olemas!

Täie umbes neljakümneaastane mees on ilmunud minu kõrwale. Tema silmadest paistab heatahtlikkus ja kaastunne inwaliidiga. Ta esitleb ennast ja istub minu lauda.

„Dlete wiist wäga palju kannatanud. Waadate, siin võite oma rohketeist elamustest koida. See on närwidele parim rawimähend.“

Rahuldusega silmitseb ta minu tänuisliku ilmet. Kui aga püüan kõnelda, siis katkestab ta mind.

„Urge jutustage nüüd midagi. Rõõmustage waid, et olete siin. Londonis on nii mõnigi jälle termeks saanud. Dlete wiist alles lühikest aega siin?“

„Saabusin täna.“

„Kas olete lõplikult erus?“

„Oh ei. Minult puhtusel.“

„Nautige aga siis elu. See on parim rawi.“

Õnatult jälgime tantšiwaid paare.

„Muide, krahv, homme on sir L. juures pidu haamatud ohwitseride auks. Kui teie termislik oluford lubab, siis oleks mulle suureks auks teid juurawia.“

„Olen teile tänulik. Olen otse janune maailma järele.“

Olugi et minu uus tuttav oli mulle soovitanud mitte kõnelda sõjast, ei suutnud ta ise poole tun ni pärast taltsutada oma uudishimu. Pidin talle jutustama, kuidas sain oma närmihoi. Sealimres ei suutnud ma talle küllalt selgelt kirjeldada maailmas walitewat toleauit. Mister B. on sedalaadi isand, kes ise ei ole korda saatnud mingisuguseid sangaritegusid, kuid tahab teiste auks osa võtta. Kogesin jeda juba mõne minuti järele. Meie lauda tulid kašs mister B. tutawat ja neile jutustas ta pikalt-laialt minu wäljamõeldud saatusest. Palju piltsikumalt ja toredamalt, kui mina ise talle jutustanud olin.

Lohtudes leppisime kokku, et ta tuleb mulle järele ja wiib mu sir L. peole.

Mulle oli see kohtamine meeltemööda, sest see awas mulle seltskonna ukseid. Olin lugenud suure hoolega rindeteateid ja see tuli mulle nüüd kasuks. Üks B. tutawatest oli sõjategewusega hästi kursis, iegi nii hästi, et pidin temast teatama sakslastele, sest ta teadis eriti hästi saksa wägede liikumist ja andmeid nende kohta.

Wõitlus lord Ritcheneri wastu.

Täppesti kokkukõnelnud ajal järgmisel õhtul ilmus sir B.

„Halloo, krahw, kuidas elate? Kas olete küllalt tugev peole minemiseks?“

„See oleneb peost ja selle üllatustest. Kahtlesin juba, kas peaksin sinna üldse minema, sest erutun nii kergesti. Otsustasin siiski minna.“

„See on tiidumäärt. Olesin olnud wastasel juhul sügawasti pettunud, sest teatasin teie tulekust juba mõnele sõbrale. Kahel minu sõbral on pojad rindel. Ja pealegi samas ümbruskonnas, kus olite teie. Nii et teie tulekut oodatakse mõistatava huwiga.“

„See on tõeliselt põhjus koju jäämiseks. Teate, et wajan waheldust ja pean hoiduma erutusest. Ega ma selleks ei põgenenud sõjakolebustest, et neid siin uuesti mälestustes elustada.“

„Nii polnud see mõeldud, krahw. Muudugi mõetaks iga teie soow arwesse. Olge üsna rahulik.“

Auto peatus — olime sihil. Minu pilgule awanes wäljawaade juursugusele majale. Gesriiete wahelt tungis tänawale heledat walgust. Samaaegselt melega sõitis ette veel kolm autot.

Liivreeses teenrid hoolitjesid meie üli rõiwaste eest. Suurel trepil wõtsid meid wastu peakorrapidajad. Wahetajime mõne wiijata sõna ja astusime siis saali.

Sir B. tutwustas mind külalistele. Minu wastu tunti suurt huwi, mida ma ei olnud arwestanud. Küllap selleks ataksid kaasa ka minu noorus ja haigus. Nii palju kui see polnud mulle kardetaw, wõtsin osa jutuwajamisest sõja üle. Küsimustele aga, miilsele ma ei teadnud wastust, wastasin nii juure erutusega, et mind kaastundlikult rahule jäeti ja kõneainet muudeti. Kõne pöördus Inglise-maa poliitika. Selle teema juures wõisin ma olla waid pealkuulajaks. Kõnelbi Xiri küsimusest, kusjuures ma oma sõprade jaoks sain palju wäärtuslikku material

Peolt lahkudes wiin endaga kaasa pool tosinat küllakutseid. Minule on nüüd awatud parima jeltakonna ukseid. Jätun sel õhtul veel kuu kamina ees ja sõelun mõttes tänaseid sündmusi. Tulemustega woin rahul olla.

„Kui sir B. küsis minu järele, siis belge talle, et läksin jalutama ja tulen tagasi kella kuueks!“

Minde sõnadega lahkun hotellist. Kokkukõnelnud kohas kohtan Casadyt. Tema pilgust paistab uudishimu. Kuid meie ei tunne üksteist. Riputan oma mantli Casady mantli kõrwale ja pistan sealjuures wiimase taskusse sedeli. Warsti lahkub Casady kohwikust. Mul on veel tund aega waba. Nii kuu nimelt läheb Casady aega minu soowi kohaselt teiste kokkukutsumiseks.

Kui lähen meie peakorterisse, on teised juba seal. Annan aru oma senisest tegevusest. Jääme kõik tulemustega rahule.

Järgmine nädal on tulwil pidusid ja kooswiibimisi kitamates ja laiemates ringides. Wahel kuulen wäärtuslikke uudiseid, wahel möödub mõni õhtu waid tühjas lobisemises.

Ühel õhtul olen kutsutud lord R. juure. Minu huwi on täna õhtul suunatud hoopis mujale kui lobisematele poliitikutele. Silmasin üht noort daami ja ei lasse teda enam filmist. Minu mõistus püüab asjata tundeid korrata kutsuda. Esmakordselt elus on ühel naisel minule nii suur mõju. Sale paindum kuju omab palju weetlewust. Siltsõtkelisk nägu pitarwad süsimustad juuksed. Suured unis-tawad sügawsinised silmad waatawad sametpehmelt ja süütult maailma. Ta ei sarnane sugugi tavalise blondi kuiva inglannaga, waid temas tundub pigemini tiri werd.

Ta on märganud, et ma teda waatlen. Wahel eljib ta pill minu juure. Ma pole teda kunagi warem näinud.

Sir B. ilmus minu juure ja pärib minu meeleolu iärele.

„Täna, pole wiga. Muide, kes on see taunis mustajuukseline daam seal akna juures?“

„Ah, te ei tunne miss Ethelit?“

„Kas tahaksite mind esitleda?“

„Muidugi, krahv. See on minu kui liitlase kohus.“

Wärsti on meil juhuft läheneda miss Ethelile. Ma pole etfinud — tema wana-ema on iirlanna.

Meie keskustelu ei taha sobida. Olen miss Etheli juuresolekul kohmetu ja segane. Talle meeldib nähtawasti noor mündrikandja ja minu haigus annab talle õiguse minusse emalikult ja hoolitsewalt juhtuda. Keskustelemine enam silmadega kui tühiste sõnadega. Sõnad on ju tühised, kui nad seda ütelda ei tohi, millest jüda on tulwil.

Sel õhtul unustan oma ülesanded. Kõju saabudes tean waid seda, et kohtan teda homme. Mõõduwad päewad, mil-
lal ma wähe mõtlen oma kohustustele. Enamasti istujime Etheliga koos ja ehitajime õhulõhse.

Ethel teab, et armastan teda, ja temagi ei keela mulle oma poolehoidu. Maailm on muutnud oma ilme. Igawese ja sügawa armastuse igiwana wiis helises meie südames. Mis läheb meile torda maailm, kurewad inimesed ja nende rasked mured!

Etheli wanematele ei jää meie wahelord muidugi saladuseks. Mii kaua kui Ethel waid emalikult hoolitses haige õh-
witseri eest, olid nad rahul. Kui aga sel-
lest liigutawast hoolitsijusest ähwardab kas-
wada liit fogu eluts, äratub see neis
wastupanu.

Ethel on kurb. Püüan teda lohutada ja kõnelen ta wanematega. See ei muuda midagi. Etheli isa kardab oma tütre tulewiku pärast. Noor Belgia õhwitser on haige, tema wanemate mõisad on häwi-
tatud. Kuibad kujuneb tema lapse saatus?

Müüd selgub kui tugev on Etheli ar-
mastus.

Kui tabame. Ethel, siis ei suuda meid

keegi lahutada. Siis on maailm meie pä-
ralt ja meie ise walmistame oma õnne!“

„Kas tahtled minu heas tahtes?“

„Ei, tallim. Seepärast lahume Don-
donist. Meliteist päewa Shotimaal ja ole-
megi maailma filmis abielupaar. Kui
wanemad näewad, et see pole mõõdu-
oletuli, waid tõsine armastus, siis muu-
dawad nad oma arwamise. Nad tahawad
waid sinu õnne. Ja nad annawad oma
õnnistuse, kui näewad, et leiad oma õn-
ne minu kõrwal.“

„Ma ei usu, et isa sellega niipea lepi-
b. Kuid ma olen walmis. Me seisame ju
kord kõik waliku ees wanemate ja elu-
kaaslaste wahel? Ega ja ei unusta tu-
nagi, et otustasin sinu kasuks?“

Silitasin heal Ethelil üle pehme musta
juukse ja suudlesin teda laubale.

„Dotan sind homme hommikul jaa-
mas.“

„Nägemiseni, armsam.“

Kõnelesin siis kahe Etheli perekonna-
tuttawaga ja palusin neid sõita kind-
lastmääratud päewaks Shotimaale. Mõ-
lemad õhwitserid lubasid tulla ja wai-
kida.

Teatasin peafortteris, et sõidan kahels
nädalaks ära ja sellelgi pole waja mind
tüllitada. Raksteist tundi hiljem istujime
Etheliga rongis, mis sõitis Shotimaale.
Tõmban ta oma sülelusse ja Ethel toetab
pea minu õlale. Waitime kaua.

Wäikeses Shoti küllakeses peatume wäi-
keses mõõrastemajas ja elame seal õnne-
likke muretuud päewi. Ethel saadab ema-
le kirja, milles selgitab oma põgenemise
põhjusi.

Teatud päewal ilmuvad ta kaks õh-
witseri. Nad saawad niilid teada, et pea-
wad olema meie abielumisel tunnistajateks. Wäikeses küllakirikus toimub meie
laulatus. Opetaja jüdamlikud ja lihtsad
sõnad kõlawad tühjas kirikus ja meie
jüdametes. Etheli filmis jädelewad hõ-
beselged pisarad, kui mõlemad inglased
soowiwad õnne oma belgia kamraadile
ja tema noorele naisele.

Londonisje saabudes aga nõuab wana elu oma õigust. Minu aineline olu-lord lubab meil mugawalt elada. Ka Etheli wanemad on juba leplikumad.

Samuti lepiwad minu abiellumise-ga sõbrad peatoriteris. Casady teeb küll kaunis terawa märkuse, kuid ma tõrjun selle karmilt tagasi ja keelan tal ennakst jégada minu isiklikku ellu. Pealegi seisawad mulle nüüd inglise seltskonna ühesed ju weel enam lahti.

Tegewust on mul palju. Eriti tähtsad on klubiõhtud, mis korraldatakse wene külaliste auks. Wenelastele juhutatakse wäga jahedalt, kuid nad kaitsewad endid hästi.

"Peate ju tunnistama, et sõjameeleolu Wenemaal wiimastel kuudel on tugevasti langenud."

"Seda küll, kuid arwestage ka meie seiskorraga. Miks peaks emake Wene-maa üha enam waimustuma, kui läänes raskused aina kasvawad?"

Inglased waitiwad hetkeks. Siis wõtab kõne uue ja kergema pöörde.

Järgmistel kooswiibimistel kuulen weel uusi andmeid ja olen wõimeline oma tiiri sõpradele edasi andma järgmist:

1. Üldine mobilisatsioon on mõeldud peamiselt wastujurweks iirlastele.

2. Seadus Jirimaa wastu ilmub nende päewade sees ja näeb ette sõjateenistusest loobuwate iirlaste saatmise koon-duslaagritesse.

3. Nende plaanide autor on lord Horatio Herbert Kitchener, Inglismaa marsjal.

Jutustan neile, kus ja kellest jeda kuulsin. Nimed ei jäta selle uudise tõekijuses mingit kahtlust. On kindel, et Inglismaa walmistab rasket lööki Jiri-maa pehmetele.

Kahelikult ütleb üks Jiri juhtidest: "On olemas üks pääsetee. See on nii wõimas, et paneb Inglismaa wärisema ja annab meile aega hinge tõmma-

ta. Lord Horatio Herbert Kitchener peab surema. Jumal taitsku Jirimaad!"

Waitides waatawad mehed endi ette. Nad kordawad siis sõjastades: "Lord Kitchener peab surema!"

Keegi ei kõnele selle otsele wastu. Keegi ei küsi raskustest, kuidas ligi pää-jeda sellele Inglismaa wõimjamaale mehele. See otsus peab täide wiidama. Ja "aga" ning "kuidas" on siin ülearu-ne. Kitchener peab surema!

"Peame aru, kuidas saame oma otse-se kõige kergemini täide wiia", ütleb Casady. Ta küsib minult: "Kas näed ja selleks mingit võimalust?"

"Temale on raske ligi pääseda. Kuid siiski tean ühe võimaluse. Kuulsin klubi-s, et Kitchener kawatseb sõita Wene-maale. Muidugi oli sellest ainult umb-kaudu juttu. Teadmata on ka, millal Kitchener sõigab, kuid ta üldse jeda teeb."

"Meile on wähe walikut. Reis Wene-maale meelitab Kitcheneri tema urkast ja annab meile võimaluse temale ligi pääseda."

Kui lahkume, siis on Kitcheneri jurm otjustatud. Peab ainult selleks walina weel soodsa juhuse.

Mõtlen kodus kuu selle üle järele. See plaan haarab mind. Kitchener pole ainult iirlaste waenlane, waid ka minu isamaa suurim waenlane. Tema-ga tabame inglise sõjapidamise juhtkonda.

"Sa oled nii erutatud. Mis sul on?"

Selle lausega kijub Ethel mu mõtetest.

"Midagi erilist, Ethel. Sõjaplaanid.

Kuid ma ei taha sind nendega tüüdata."

Samal õhtul istun klubis ja kuulatan kahe hõrra kõnelust. Siis aga jään kuulatama daamide juttu. Need laulawad Kitchenerile kiidulaulu. Kuid ka nemad ei tea palju sellest mehest, kes elab wäga tagasihoidlikult. Kuid üks märkus pa-reb mu kuulatama. Mida ütles üks daam praegu?

"Ta on waimustatud antiiksest mõõb-lust. See on temale ainus huwi peale sõjaliste huwide. Tean jeda oma õelt."

Kas võib seda uskuda? Püüan hankida selle kohta andmeid ka mujalt. Ojutub tõeks, et Kitchener tunneb erilist humi antiiksete mööblite vastu. See ongi minu plaanile aluseks.

Ühel järgmisel seltskonnakohtul lasutan juhust ja liginen lord Kitcheneri sekretärile.

„Teile nähtavasti meeldib päris hästi Inglismaa?“ küsib ta minult.
„Kui kauaks jääte veel siia?“

„Sain veel veel mõned nädalad puhkusepikendust. Tahan seda aega muu- seaks kasutada ka selleks, et täita oma vanematele mõned soovid. Pean ühe osa oma perekonna wanaaegsetest mööblitest ära müüma mõnele asjaarmastajale.“

„Kas on teil juba ostja?“

„Ei. Arwatawasti pole seda leida ka kuigi kerge. Mul on väga hinnaline mööbel ja häid maksjaid on praegu vähe.“

„Kas need asjad on tõesti nii hinnalised?“

„Muidugi, sest need on minu wana- mate kogu uhtus. Minult häda sunnib neid müüma.“

„Ma tean üht väga suurt asjatundjat sel alal. Lord Kitchener oleks neist kindlasti huwitatud, kui need on tõesti wäärtuslikud asjad. Katsun teile korraldada temaga kokkusaamise.“

Tõepoolest saan mõne päewa pärast lord Kitcheneri sekretärilt teate, et lord on nõus mind wastu wõtma.

Jätun Inglismaa wõimsama mehe juures tema linnaorteris. Lordi tihedate kulmude alt silmitsemad mind uuriwalt kats farmi silma. Sapis hallid wurrud warjawad energilist suud.

Selles ümbruses siis elab lord Kitchener, minu wamaa suurim wastane. Kogu maja on täidetud hinnalise wanaaegse mööbliga, mis tunnistab heast maitset.

Tean, et lord Kitcheneril on nõrkus te-

ma kogutud mööblite kiitmise vastu, kuid tema näoilme ei awalda midagi.

„Minu sekretär teatas, et tahate müüa mööblit. On teil neist üleswõtteid või jooniseid?“

„Ei. Tahtsin enne kuulda, kas olete neist üldse huwitatud.“

„Mis mööbel see on?“

„Hästi säilinud jakobiinimööbel meie perekonna päranditest. Suutsime need sõja eest warjule wiia Pariisi. Wõin teile warsti muretseda täpse nimesitiku ja üleswõtted.“

„Tehke seda. Kuulete siis minu ohuse. Tehke seda aga õige pea, sest tahan selle asja otustada veel enne oma Wene- maa-reisi.“

Sellega lõpeb jutuaamine. Kitchener loobus asjast wiisakusest. Kindlasti sai ta sekretärilt minu kohta andmeid, kuid sõnagi ei lausunud ta isiklikest asjust.

Sõbrad peaorteris inestawad, et tean nii kindlasti Wenemaa-reisist.

„Ta ütles juba mulle ise. Kas see pole kindlaim teadeteallikas?“

Kahjuks ei tea me aga sellest reisist midagi täpsemalt. Millal ta sõidab ja mil- lise laewaga?

„Meil on waid üks tee. Teatame otse- kohe kõigile osakondadele sõjasadamates ja nõuame andmeid laewade üle. Võib oletada, et Kitchener selleks sõiduks kasu- tab üht uut ristlejat.“

Lasen oma naisele teatada, et sõidan paariks päewaks ära. Pean sel pinguta- wal ajal täiesti loobuma oma eraelust ja wõin lahtuda peaorterist waid mõneks hetkeks, sest iga minut võib tulla teateid, mis nõuawad kiiret otustamist.

Weel samal ööl saabub teade Welsas- tist Põhja-Jirimaa, et juba mõni päew tagasi on hakatud korraldama ja remon- tima suurt ristlejat „Gampshire“.

Casady ulatab mulle teate ia teeb eba- sõbraliku märkuse:

„üksinda Inglismaa wastu“ — G. Carli iustus,

„Seal näeb küll üks jeltjimees walgeid hiiri. Kas tõesti Ritchener kawatseb siis jelle wana lastiga Wenemaale logistada?“

„Seda on küll raske oletada. Kes teab, ehk walitakse nimelt wana laew, et wähem tähelepanu äratada.“

Kui mõne päewa pärast tuleb Belfastist täiendaw teade, et „Hampshire'i“ mitte ainult ei parandata, waid ka ümber ehitatakse, siis peawad kahtlused kaduma. Tõepoolest tahetakse jee wana laew, mis merelahinguteks on juba kõlbmatu, saata Wenemaale!

„Casady, ma sõidan Belfasti. Kui saab tähtsaid teateid, siis saada need meie sealsele ujalduzmehale. Kiipea kui olen läbi wiinud oma kawatfused, tulen tagasi.“

„Mida sa kawatseb?“

„Küll näeb. See on waid üks katse.“

Longin juba mitmendat päewa Belfasti sadamafortfides. Minu wälimus on meremehelik ja paberite järgi olen hollandi madrus Vanoeven. Pasji endine omanik on surinud meremehesurma ja tema laip uhuti Jirimaal kaldale.

„Suurem osa „Hampshire'i“ meeskonnast on laewa remondi puhul lastud puhkusele ja nad longiwad ringi sadamafortfides. Mul pole raske leida nendega kokkupunkte. Sobimaks meheks minu kawatsele pean Jack Borne'i. Niisutame meie wärsket sõprust ja jutleme. Rõnelen talle muuseas ühest oma kaasmaalasest, kes peab olema madruselks ühel Englise ristlejal, kuid selle olen taotanud silmist.“

„Tõepoolest, kohtamine temaga oleks wäärt wiis naela!“ lisan.

Jack süttib. „Wõib-olla on ta meie ristlejal. Kui toon julle meie meeskonna nimestiku, kas siis wiis naela kufub mulle?“

Luban talle seda. Warsti kohtan teda uuesti ja ta toob mulle lubatud nimestiku.

Muidugi ei leia ma sellelt oma kaasmaalast, kuid Jack saab oma wiis naela ja edaspidise joomingu kestel ta ei märkagi, et nimestik kaob minu taskusse.

Weel jamal ööl sõidan tagasi Londonisse. Uurin meeskonna nimestikku meeste rahwuse seisukohalt. Anname ühtlasi ühele insenerile ülesande pomme walmistada.

Teisel päewal saabub Belfastist uusi teateid. „Hampshire'i“ pardale olewat toimetatud salapärase kast. Saame selle kohta ka warsti ligemaid teateid. Selgub, et kast tuleb Englise riigipangast. Niisiis ei mii lord Ritchener Wenemaale mitte ainult oma wäärtusliku isiku, waid ka weel wäjalikuma rahakasti.

Warsti wiitakse meie pommid Kirkwalli Ortney saarele ja ma sõidan ise uuesti Belfasti. Otfin ühendust iirlaste madrustega laewa meeskonnast. Otfin neist wälja kaks eriti ujaldatawat meest ja teen neile kui iirlastele selget, mida nõuab neilt isamaa. Neid pole just terge weenda ja meie jutujamine kestab õige kaua. Kuid wiimaks jiiiski saan neist wõitu.

Londonist saabub telegramm, mis mulle teatab, et Ritchener sõidab Glasgow'sse ja on endale tellinud eramaguni. Kalender näitab 4. juunit 1916.

Meeskonna liikmed teatawad mulle, et „Hampshire“ läheb 5. juunil kell kaks päewal merele. Kawatsetawat teha pikemat proowisõitu. Walikfuss ei tea midagi reisisist Wenemaale. Meeskonnale antakse wiimane wõimalus maale minna.

Rõnelen jälle mõlema iirlasega. Annan neile üle hoolikalt pakitud pommid.

Teate ju, kuhu peate need asetama? Peitke nad hoolikalt ära. Ja nüüd — palju õnne!“

Möödub piinaw pooltundi. Siis ometi wiimaks ilmuvad mehed jälle. Keegi pole tähelepanu pööranud nende tekkidele, sest paljud wiisid wiimasele ajale selle laewale, jett sõit läts ju külmale maale.

Pommid on peidetud lastemoonalattu, kus nad kindlasti varsti oma töö teevad.

Mõlemal iirlasel on tiire. Inglismaa pind põleb nende jalge all. Nad saavad lubatud taju ja saavad.

Sõidame iiri sõpradega Orkney ligida-
le mõrastemajja, mis ajub kõrgendikul ja võimaldab waba maate merele. Seis-
jame afna juures. See wäike punkt seal merel on „Dampshire“. Meie närvad on kättemiseeni pingul. Kell on taks. Laew aga ei liigu veel. Aeglaselt ja järjekind-
lalt liiguvad edasi tellasutid. Meie ootame, ootame, ootame.

Stell pool tolm. Kui see punkt seal me-
rel ikka veel liikuma ei hakka, waldab meid pettumus. Viimaste päewade pine-
mus oli liig juur ja pettumust on raske taluda.

„Mööda! Meie plaan on awastatud. Kitcheneri täpuse juures ei ole wiivita-
mine teijiti seletatav.“

Kell on tolm. Meil pole enam kahtlust. Istume turnatutena oma toolidel. Istun afna alla. Otjin tumedat punkti. Mu ju-
mal, see liigub ju. Need pähtlikoored sel-
le ümber on saatjad. Nagu elektrilööd ta-
bab mu hülle taastaji. Mõlemad jookse-
wad afna juure. Nüüd kaugeneb laew üha enam. Meie ei suuda mõtta filmi sellelt liikumalt punktilt. Laew mõitleb rahutu merega. Täna on meri eriti tormine.

Saatjad jääwad maha ja „Dampshire“ sõidab üha kiiremini põhja poole. Affi-
ferkiwad üksteise järele laewalt taks suit-
sufammast ja alles mitme sekundi pärast loostawad meieni plohmatuse paugud. Laew hakkab wajuma. Nüüd on ta kadu-
nud merre.

Waitime kaua, siis ütleb üks iirlane:
„Mii suri lord Horatio Herbert Pitche-
ner, Inglismaa marssal ja Jirimaa waenlane. Jumal kaitsku Jirimaad!“

Lord Kitcheneri surma saladust ei awastatud.

Awastamine ähwardab.

On selge suwipäew. Seisan afnal ja mõtlen oma tegewuse üle järele. Tõsi, pi-
din minema panka. Wõtan mütti ja mant-
li ja lähen. Lajen riigipangas wahetada tuhandenaelase rahatähe. Ametnik lükkab minu ette kwiitungiraamatu. Täidan kwiitungi. Minu praeguse nimega ja wa-
le aadressiga. Rahulikult loeb ametnik mulle raha kätte. Pistan rahatähed tas-
kusse, lahjun pangast ja longin mõnujas tujus koju.

Waewalt istun toas, kui helistatakse ägedalt.

Ethel tuleb: „Kaks härrat tahawad si-
nuga kõnelda.“

„Palun nad edasi astuda.“

Mõlemad mehed astuvad sisse. Need on agendid, näen seda esimesest pilgust. Nad waatawad mulle uriwalt otse. Siis keerawad nad kumera teijipidi ja näita-
wad mulle oma märke. Tean, et nüüd järgnewad minutid otjustawad elu ja surma.

„Millega mõin teid teenida?“

„Tahtjime teilt mõningaid andmeid. Kuul saite rahatähe, mille wahetasite äsja pangas?“

Neetud! Kas Scotland Yard teab nen-
de rahatähtede numbroid, mis on minu iiri sõprade käes? Minu naine waatleb meid inestanutl ja hirmunult.

„Rahatähed sain Barclay pangast ja need on pärit minu naise kaasawarast.“

Etheli filmad waatawad mind ines-
tanult. Tunnen seda, kuigi ma ei waata tema poole, waid agentidele otse filmi. Nüüd mängiwad nad wälja oma teise trumbi.

„Miks andsite üles wale aadressi?“

„Kas ma tegin seda? Siis kirjutasin küll hajameelsusest oma endise korteri aad-
ressi, kust me hiljuti siia kolisime. Minu naine mõib teile seda tõendada.“

Minu rahu wiib agendid segadusse. Mida wastab minu naine?

„See on nii, kuidas ütleb mu mees.“

Nii kindlat tooni poleks ma Ethelilt oodanud. Ametnikud pole minu süütuses täiesti meendunud, kuid nad kummarduvad ja lahkuvad.

Minu ja Etheli pilgud kohtuvad. Siis ütleb ta:

„Kas ja ei tahaks mulle öelda, mis see tähendab? Täiesti ettevalmistamata ma ju pole. Sinu pilad ärajõidud peavad midagi peitma. Ja et täna Belgias raha jaabunud ei ole, seda tean ma ka. Kui tahame edaspidi jääda headeks elukaaslasteks, siis on mul õigus sinu usaldusele.“

Pihin Ethelile. Ta võtab selle palju rahulikumalt vastu kui olin kartnud. Kui firutan talle kae ja küsin, kas ta nüüd ka veel tahab minuga koos olla, võtab ta pakutud kae vastu ja ütleb vaikelt:

„Meid ei lahuta ükski maapealne vägi.“

Kuid tunneteks pole palju aega. Ethel ise kiirustab. „Varsti tulevad ametnikud tagasi, nad ei tohi meid enam eest leida.“

Pakime kiiruga vajalikumad asjad ja läheme peakorterisse. Elu muutub rahutuks, sest mind otsitakse. Minu iiri sõbrad teevad mulle ettepaneku Jirimaaale põgeneda, kuid ma leian, et seal otsitakse mind kõige enam. Otsustan jääda Londonisse. Palun Ethelile ja endale muretseada uued passid. Peame hakkama tööd otsima.

Ethel muretsleb, et minu uus mask pole küllalt kindel.

Varsti saame passid. Lähme Etheliga ühte hotelliagentuuri ja küsime wigases inglise keeles, kas meile ei ole teenistust. Seal uuritakse meie passe, küsitakse tööstuse järele ja antakse siis lõpuks üks aadress. Jookseme Cosmopolitani Hotelli ja ilmuime selle omaniku proua Jones'ette.

„Tahate töötada tootidrukuna ja nõudepehijana? Võite kohe siia jääda.“

„Kas teie juures on ka veel meie kaasmaalasi? Me ei tahaks siin võõral maal just üksi olla.“

„Ei, olete esimesed soomlased siin minu hotellis.“

„Rahju!“

Kuid jūdames ütleme: „Sumal tänatud!“ Me ei oska ju sõnaestki soome keelt ja peame põgenema iga „kaasmaalase“ eest.

Kuid möödumad. Sooritame oma harjumatu töö wahpeal raamutatud osawusega. Hotelli perenaine näib meiega olevat rahul. Ka politsei ei tülita meid.

Neil päevil juhtub ka iseloomustav lugu. Kaubalaewa „Deutschland“ kapten tahab termitada oma Londonis elawat naist ja talle teada anda, et ta õnnelikult on jaabunud Ameerikas. Kästjalg toob mulle need termitused palwega need edasi anda proua König'ile.

Könelen Etheliga. Ta peab kajutama järgmist waba päewa, et külastada proua Königit, sündinud inglannat, ja edasi anda mehe termitused.

Ethel tuleb tagasi nustrana ja pettununa.

„Noh, mis sul wiga on? Mis juhtus?“

„Proua Königit ei ole enam olemas.“

„Surnud?“

„Jah, kuid ainult oma mehele. Ta on loobunud oma mehe nimest ega taha temast enam midagi teada.“

Siamaa on jageli tugevam kui armasus mehe vastu. Kuid Ethelile olen seda enam tänulik — ükski wõim maailmas ei suuda teda minu kõrvalt kiskuda.

Wabadel päewadel külastan oma iiri sõpru. Raalume jageli, kas õhk on juba nii puhas, et wõin jälle tööle asuda. Meie kawatus inglise sõjalaewastiku juhtes nõuab täidewiimist. Ühel päewal on Patil häid andmeid.

„Arwan, et võid oma peiduurkast pea lahutada. Kõigi tundemärkide järgi otjusedes on tagajamine lõpetatud. Deritafime kuulduje, et põgenesid oma naisega Hollandisje. Politsei näib seda uskuwat, sest ta pole sind kogu maalt leidnud.“

„Mulle meeldis wäga lahutada pesu-laua äärest. Otsi mulle jöbim korter, selles peab aga olema faks wäljafäiku. Teata mulle, kui oled selle leidnud. Siis wägame weel uusi pasje, kas Hollandi wõi Schweitsi omi.“

Ra minu naisel pole selle kawatsuse wastu midagi. Talle on praegune töö raske eriti nüüd, kus ta wastu waatab emarõõmudele.

Juba järgmisel kohtamisel annab Pat mulle pasjid. Ra korteri on ta leidnud. Doobume Etheliga tööst hotellis ja kolime Dily tänawale nr. 65 esimesele majakorrale. Elame tükk aega rahulikult shweitsi abielupaari Teroisbergi nime all. Olen töö tõttu päewade wiisi kodust ära.

Ühel õhtul koju tulles leian Etheli juures ärewuses.

„Täna oli jiin mõõraste politsei ja päris meie järele. Beame kohe kaduma, ma ei taha enam istuda sellel püsirohu-maadil.“

„Meie päberid on ju parimas korras. Kindlasti oli see tawaline wälismaalaste kontroll. Sinu mured on põhjendamatud.“

Minu kõne on asjatu. Ethel ei taha enam jääda sellesse korterisje. Duban talles selle üle kõnelda oma sõpradega.

„Wõime sinu naise wiia Jirimaale. Seal wõib ta rahulikult oodata oma rasleid aegu.“

See näib mulle õige lahendusena. Ethel majab praegu rahu ja hoolitsust. Kõnelen selles plaanist Ethelile ja jätun ootamatult tugewale wastupanule.

„Jirimaale ma ei lähe, sealt otsitakse meid ju kõige enne.“

Mida nüüd? Raalun kõiki wõimalusi. Wiimaks tuleb mulle päästem mõte.

„Dean, et ühe madruje Jack Borne'i ema elab Althorne'is Essexis ja peab kasulapsi. Ta wõtab ju kindlasti enda juure.“

Selle kawaga lepiß ka Ethel. Sõidame järgmisel hommitul Althorne'i. Heasüdamlik wanake on üllatatud meie tulekust ja kuulab mind huviga.

„Jack jutustas mulle teist. Ta on tubli poisj ja meie oleme head sõbrad. Nüüd tuleme teie juure palmega. Kas tahaksite hoolitseda minu naise eest? Minul on Londonis töökoht ja ma ei tea ühtki inimest peale oma sõbra ema, kelle juure ujaldaßin oma naise.“

Wana emake on liigutatud. Jaki mainimine süllutab meie teed. Ra minu naisele meeldib see puhjas majake kaugel maailma karest.

Wõin rahuliku südamega pöörduda Londonisje. Jään edasi meie korterisje Dily tänawal ja töötan Ingliße sõjalaewastiku häwitamise plaani kallal. Ofalt on see kawa juba teostatud. Nii mitmelgi sõjalaewal istuwad meie ujalbusmehed. Wõrk tõmbub üha koomale.

Mõlgutades neid mõtteid istun ühel päewal Londoni tuntud restoranis ja ootan oma lõunat. Wana harjumust mõõda libiseb sealjuures minu waade üle lõunatajate. Silman affi kaht isandat ufje ligidas lauas. Mulle tundub, et nad mind waatlemad. Muidugi, see külasfäik kuulub minule. Kas nad märkasid mind alles jiin wõi jälgijid mind? Tunnen neid kahte: inspektor Ward Scotland Yardist ja tema asfistent seersant Dunbar.

Mõlemad ametnikud näiwawd kahtlewat. Hea, et tunnen hästi seda maja.

Ästun aeglaselt tualettruumi poole. Kas agendid lasewad emast petta? Kas annawad neile minu mantel ja kübar weenda, et ma tulen tagasi? Tualettruumi uss langeb minu taga kinni. Ronin

tiiresti läbi aina wälja õuele. Mind ei jälgi keegi. Kullap ametnikud märkavad peagi oma wiga ja ruttawad minu korterisse. Pean neist ette jõudma. Wõtan auto ja kihutan oma korterisse. Wisatan kiiruga lohwrisse majalikud asjad ja laon. Mõni minut hiljem teatan peakorterisse ja jõuan wiimisel hetkel Althorne'i rongile.

Ma ei kujutlenud sellisena oma esimest sõitu kütretesse juure, kelle õnnelikust sünnist Ethel mulle teatab. Kuud pole teist teed. Müüd algab tagaajamine uuesti, sest majaperenaine teab Etheli aadressi. Emand Borne'i juures ootab mind juba salakirjas telegramm.

„Lüh tänawa maja piiratud politseist. Peidukoht Althorne'is teada. Oodake autot.“

Müüdis ikkagi! Olin siiski hellitanud salajast lootust, et Ethel ja imik ei tarwitse põgeneda. Istun laia talupojamöödi ees ja silitan lahwa Etheli kätt. Noosa imik magab. Waewalt maailmas ja juba põgenemas! Selgitan Ethelile kõik ja wastuseks on alistuw nõrk naeratus.

Emand Borne lööb ehmunult käed koftu kuuldes meie reisiplaanist. Siis aitab ta Ethelit ja hädaldab.

Siis saabub Pat autoga. Mäga ei ole kaotada. Emalese Borne'i nutu saatel lahume sellest rahulikult majalest. Mis müüd järgneb on metšit hulljulge jaht läbi öö. Althorne'ist risti läbi Inglismaa ja Walesi St. Dawids Head'i läänerannal. Walpadesse mahituna istuwad ema ja tütar. Kas suudawad nad metšikule põgenemisele wastu panna?

Hommitul ligineme läänerannikule. Uue päewaga sünnib ta uus lootus. Ethel on surmani wäsinud, ta lõhib. Tema ilme wäljendab piina, mida tema tehale walmistab põrutamine. Laps on rahutu.

South Bishopi saarekesel ootawad meid tiri sõbrad. Ethel ja tütar wiitakse paati, et siidutada nad Xirimaaale. Mina lähen

aga tagasi Londonisse, tagasi oma töö juure.

Paat lahkeb kaldalt. Waatan kaua sellele järele, siis pöördun ja lahtun Patiga.

N. a. M.-klubi saladus.

Scotland Yard oli jälle kaotanud minu jäljed. Wõisin rahulikult töötada. Salajaste kästjalgade kaudu seijan Etheliga alalises ühenduses. Nii tema kui laps on õnnelikult üle saanud õõsise põgenemise wintfukustest. Müüd on ta peidus ühes kaaluriiklasekeses Dungarvani lähedal ja kirjutab mulle ikka jälle tiri sõprade lahtu-
sest.

Pikapeale aga läheb mul peakorteris töötamine igawaks. On ju kaunis huvitaw enda käes hoida kõiki niite, kuid jeda wõin ma teha ka wäljaspoolt. Tahan jälle ajuda teenistusse. Meile soowidele tuleb wastu ühe kaastöölise teade, et N. a. M.-klubisse otjitatse ärijuhile sekretäri. See koht sobiks mulle, sest kusagil ei tehta nii palju kõijst poliitikat kui inglise klubides. Kõnelen sellest meelitawast plaanist teistele.

„Siis kandideeri ometi,“ wastawad nad mulle.

„See polegi nii lihtne. Siitaks pean ma siis olema majanduslikult kindlustatud isik, kas äri- või majaomanik.“

„See pole mingi takistus. Tean juhuslikult, et Peakwateri tänawal on ära anda üks kauplus. Osta see ära ja pane Bell endale ärijuhiks.“

„Kui see just nii peab olema,“ ütleb Bell, „siis pole minulgi midagi selle wastu. Ma ei tea enam, mis tähendab olla aus kodanik.“

Nii juhtubki, et mõne päewa pärast olen Kanada kodanik Charley, ostan kaupluse ja panen selle juhiks oma ameeriklasest sõbra Belli. Siis kandideerin klubi ärijuhi sekretäri kohale. Saatus naeratab mulle: saan töö

Esimestel päevadel olen weidi mures. Kas mind ehk ei tunne ära minu endised tuttavad? Näen nii mõndagi tuttavat nägu, näen inimesi, kellega Belgia ohwiterina istusin ühes lõunalaual. Warsti aga tunnen, et minu kartused on asjatud. Peegi ei aima, et teenistuswalmis Charley mõiks olla krahw Marcel Jaggi.

Uue teenistuskoha paremusel paistawad peagi silma. Siin kõnelakse hoopis awameelsjemalt kui jeltstonnas. Seltstonnas tahab iga mõhil mulje jätta, et ta on peaministri südame sõber. Klubis aga on sõjawäelased, majanduselu tuusjad ja parlamendiliikmed kõik ühewäärseid. Nad kõnlewad kõigest otsekohelelt ja warjamatult. Muidugi leidub ka siin harrastid, kelle pea on päris tühi, kuid nende kõrwal on jälle awaliku elu tähtsajaid tegelasi. Rõneaineks on peamiselt sõda ja poliitika.

Ühel päewal kõneldaske uuest peaministrilt Lloyd George'ist. See jutuline huwitab mind eriti, sest peaminister on just meile tähtis isik. Teatakse, et ta on erapooletu ja asjalik nii Sirimaa kui ka Belgia küsimuses. Tema meeldiwad iseloomujooned on üldiselt tuntud. Ta ei ole wihalandja, waid andestab kergesti. Ta on wäga sõbralik ja wõidab sellega palju sõdameid. See andis weel hiljem kõneainet, sest ta tahtis wabastada poliitilisi wastaseid, kes olid tunginud tema elu kallaks. Sellest kõneldataksegi täna klubis.

"Kas on õigus, et Lloyd George kaitseb oma mõrwareid?" küübib üks noor klubiliige.

"Jah. Lloyd George tunneb end kindlana. Ta on usklikem optimist, teda ma tunnen."

"Olen nii palju kuulnud sellest atentaadist ja nii wastukäiwat et meelelbi tahaksin kuulda sellest selgemalt."

"Ma ei näe põhjust, miks peatime seda salajas hoidma klubiringis. Siis elas Lloyd George D-s. Üks noor keemik aseldas kõjel tema jaabaste kallal, mis seisid uufe ees. Läbi wastastoa ukseangu waatles teda üks jalapolitsei agent ja wangistas tema. Juurdlusel selgus, et Lloyd George'i saapasje oli lõõdud waeu märgatam nael. Selles leiti curaret, siht indiaanlaste taimemürki, mis mõjub wäga kiiresti ja jätab jüdamerabanduse mulje."

"Rõneleme weel weidi sõjapidamise muutunud taktikast," segab end wahale üks seni waihinud mees. Jutt kaldub sõjapidamise taktika üsmitasjadesse, millest ma jaan nii mõnegi hea näpunäite ka meie iiri sõprade jaoks. Saan neid alati õigel ajal hoiatada ja inglaste lõõgid nende wastu tabawad waid õhtu. Wäga sageli pahandawad jelle üle minu kuuldes inglise riigimehed klubis. Wahel meetakse isegi kühla, kas iirlased nende kawalustest jälle waremalt teada saawad. Rahju, et ma ei saa osa wõtta nende kühlwedudest. Waatamata hädasohule walmistab see wõitlus pimeduses mulle fiiski palju rõõmu.

Wangistus.

Ethel igatseb jällenägemise järele. Ma ei saa ära sõita, kuid tahaksin teda ka meelsasti end juure. Rõneleme koftu, et ta jätab lapse Sirimaaale ja tuleb ise Birminghami, sest ma pean mõne iiri wabaduswõitlejaga sinna sõitma. Seal kohtume. Palju just aega terwitamist ei jää, sest pean jälle ajuma tööle. Jätan Etheli hotelli puhkama ja lähen ise wälja. Kohtan warsti iiri juhte. Wõin neile teatada uudise:

"Järgmisel nädalal leiawad Leamingtonis Warendoni hotellis aset inglise poliitikute läbirääkimised Sirimaa küsimuses."

"See on tähtis. Kas tahate sinna minna?"

„Mul on see kawatjus.“

„Sellest oleneb palju. Kas teil on juba plaan, kuidas te sinna sisse pääsete?“

„Minult üldjoontes. Kõige tõd Clarendoni hotellist järele, kas sinna pole vaja meesteenijat.“

Wähe aja pärast tuleb iirlane tagasi.

„Teenijaid pole vaja. Sel teel te sinna ei saa.“

„Pii kiiresti ma oma kawatjustest ei loobu. Küllap leiame väljapääsutee.“

Kõneleme veel mõningaist asjust ja siis lähen tagasi hotelli Etheli juure. Ta votab mind huviga.

„Peame otsima teenistust Clarendoni hotellis. Eialgu peame aga seal mõne koha mabastama.“

Deamingtonis püüan ühendust saada Clarendoni hotelli uksehoidjaga.

Varsti istume pudeli weini juures ja jutt sujub talistusteta.

„Wajan tungivalt häid teenijaid oma hotellile Las Palmas'es, muidu poleks ma lahkunud Kanaari saartelt.“

„Seepärast poleks te ju tarwitsenud siia sõita.“

„Wana harjumus! Tahan inimesi näha töö juures, enne kui palkan nad ametisse.“

„See harjumus kõneleb ettemaatusest.“

„Ja põhjened kogemustele, mu härra. Näete, sel kombel sain ma ka teie juhtes tähelepanelikuks. Jälgisin teid mitu päewa. Näüd ma tean, milline hea töösõud olete. Mida teete veel Wanas Maailmas? Meie juures oleksid teil hoopis paremad tulewiku väljawaated. Kui olete seal mõned aastad olnud, ewite juba isikliku elumaja.“

„Mul on siin hea teenistuskoh. Ilma kindlaie tagatisteta tulewiku juhtes ma sellest ei loobu.“

„Pole ka vaja. Peatun siin veel pikemat aega. Kuid mulle on tähtis, et astu-

te kohe teenistusse. Muretjen teile sõidupileti ja maksan ette kolme kuu palga.“

„Sellega olen nõus.“

„Teadsin, et jäname toffuleppele. Kõhume täna pärastlõunal. Seni korraldage oma asjad.“

Hotelli uksehoidja unistab nüüd hiilgawast tulewikust. Wõib-olla on ta praegu juba laugel merel, kui Ethel ja mina küsime Clarendoni hotellis tööd.

„Kas olete uksehoidja?“

„Jah.“

„On teil tunnistusi?“

Ulatan oma tunnistused, mis on eeskujuks.

„Süwa. Olete wastu wõetud, kuid teie naise jaoks pole meil kohta.“

„Mõistate kindlasti, et tahaksime jääda kokku. Maine wõiks olla minu abileks.“

„Olgu, kuid ilma palgata.“

Olen rahul. Paremmini ei wõinudki see minna. Mul on praegu tööd, kuid sellegipärast leian aega hotelliruumide nurmiseks. Kaks päewa on veel aega konwerentsini. Rajutan üht walfet tundi selleks, et konwerentsiruumi laua alla seada mikrofoni. Torkan waibasfe augu ja juhin traadi ühte tühja tupp. Näüd wõib konwerents alata.

Kahjuks ei tea ma aga, et hotellis on kogu aeg wastuluure agendid. Nad peawad hoolikalt silmas eriti konwerentsiruumi. Ma ei oska ehutada ka siis, kui tats ametnikku mu trepil finni peawad.

„Teie pass, palun!“

Kõhlemata ulatan neile passi. Jälle välismaalaste kontroll. Härrad saawad rahul olema, sest minu paberid on korras.

„Jah, just nende paberite omanikku otsimegi. Kuninga nimel: olete wangistatud!“

Seda wormelit ma tunnen. See on lõpu algus. Mii tergesti ma alla ei wanu. Teine ametnik näib minu näost lugevatest neid mõtteid, sest ta haarab tugevasti minu käsiwarre. Püüan lahti rahelda. Raks tugewat käsiwärt embawad mind. Ugab metsik maadlus. Tean, mis mind ähwardab ja see teadmine annab mulle hiiglasel jõu. Rõõm wile. Näiud püüab mind tihe rõngas politseinikke. Et mul ka just täna pole kaajas relwa!

Kui taas jõuan teadwusele, laman kiisal asemel wanglatongis. Arst kummaridub minu kohal. Taamal seisawad politseinikud.

Ruusin Etheli järele.

„Teie naine on wangistatud ja paberid ära wõetud. Olge nüüd mõistlik, sest mäsamine on asjatu. Miipea kui muutute kangekaelseteks, löidame teid kinni.“

Pingutan ennast, sest tahan mõelda. Kuid kaotan taas teadwuse.

Arkan hommikul. Minu käed on pandud raudu. Warsti ilmuvad politseinikud, kes peawad mu wiima ülekuulamisele. Mind waldab imelik üiskõiksus. Minus mõte, milleks olen wõimeline: Kuidas läheb Ethelil?

Raks politseinikke wiivad mu tänawale, kus ootab kinnine wanker. Selles istub Ethel kahe politseiniku wahel. Aralt silmitseb ta mind.

Meid wiiafsje Scotland Yardi. Nüüd olen Scotland Yardiis tuba nr. 40. Olen palju kuulnud jellest toast. Siin algasid kõik kurbmängud, mille lõpuks oli kogu-pauk Toweris. Mii lagedana ma seda tuba ei kujutanud. Siin ootawad mind inglise kriminaalpolitisei tähtsamad mehed — sir. B. Thompson, kapten Hall ja palju teisi, kelle nimi on saanud kuulsa luure- ja wastuluureteenistuses. Nad waatawad mind nagu kahjatsewalt.

„Mii süütuud nägusid koftab tawaliselt waid floostrikoollides“, tähendab üks.

Selle süütu näoga wedas ta meid

kolm aastat ninapidi.“

„Noh, nüüd on jellel lõpp. Ta on ülitüps Toweri jaoks.“

Waatamata oma wabaduse rõõwimisele ei wõi ma kaemata kohtlemise üle. Rauaks ma ka Scotland Yardi ei jää. Seluurimine on lühike. Politisei leidis minu paberite seast tuntud iiri juhtide kirjad.

Wiimaks teatatakse minu ülewiiimisest Towerisje. Mulle antakse lugeda ajalehti, kust leian ka teateid Etheli üle. Jäta jälle wõtan kätte lehe ja loen järgmist.

London, 1. septembril 1917.

„Leamingtoni politiseil läks korda tabada ammu otsitud salakuulajat Marcel Jaggi't. Tema paberite seast leiti nii suure tähtsusega saladokumentide, et need oleksid olnud wõimelised muutama kogu sõjakäiku. Salakuulaja naine põlwneht tuntud inglise perekonnast ja seisis kohtuarsti W. tunnistuse järgi oma mehe hüpnootilise mõju all. Spioon wiidi tugewa relwastatud walwe all Towerisje.“

Ujalehtedele tehafe etteheiteid, et nad jellest nii awalikult kirjutawad. See wõib rahwa seas tekitada asjatut ärewust. Mind jätab see kõik külmas. Minus lootus on märkus Etheli kohta. See on temale eht päästeankruks. Palun waid, et mind Towerisje wiidaks kinnises tallas. Sellele palwele tullakse wastu. Nüüd algab kurbmängu wiimne waatus.

See on siis minu wiimne sõit läbi Londoni. Pean jätma jumalaga maailma ja Londoni, tema müürib ja tänawad, mis mulle on saanud koduseiks. Tee wiib mööda parlamendihoonest, mille wandeseltslane Guy Fawkes, 5. nov. 1605 häwitada tahtis. Londoni ajalugu tuleb mulle meele. Hetkeks paistab Toweri silb. Nagu wõllapuud kerkiwad taewa poole teraspostid. Big Ben lööb tumedalt tunde. Kuwäärsest kõnnib Toweri waht edasi-tagasi. See on nii tsest-

nud aastajadu. Maalilik rõivastus — jamehmäts, hele krae ja pikk mantel — on päritud veel naudinguhimulise Henry S. ajast. Sellest on aastajad jäljetult mööda libijenud.

Neglaajelt ja raskest avanewad wärawad. Nende müüride wahel walitseb traagiline ajalugu. Süüdlased ja süü tud elajid siin üle oma wiimseid tunde. Siin weeresid liiwaste meeste ja naiste pead, kes lord olid kannud krooni ras ket koormat.

Mõne aja pärast seisn wanas ajaloo lises kohtuhojas. Kohtu eesistujaks on lord Ch. Tema paremal ja pahemal käel seisawad neli ohwitseri. Piinaw waitus walitseb ruumis. Istun kaebel alusepingi kahe sõduri wahel. Minu selja taga seisawad neli politseinikku.

Kindral lord Ch. awab istungi. Mi nu kaitsja palub kohe alguses sõna, kuid sõjakohu eesistuja ütleb:

„Teie sõnamõtt on asjatu. Kohus on juba teinud oma otsuse.“

Ja pöördudes sõdurite poole: „Wiige kaebelune tagasi.“

Kuna ma sõdurite wahel minema sam mun, tõmbub ka kohus tagasi. Minu häämastunud kaitsja, kes oluforda niisama wähe mõistab kui mina, pöördub weel lord eesistuja poole ja saab wastuseks:

„Uksa pikem arutamine ei ole riigi huwides.“

Ma ei tea, mis sünnib, mida ma dest mõtlema pean. Mind wiiake tagasi kongi. Müüd arutatake asja ilma minuta.

Jälle möödumad päewad piinawas teadmatuses. Wiis sammu, pööre! Taas wiis sammu, pööre! Uks, katk, kolm päewa. Kolm igawikku.

Wiimaks ometi tulla. Wõtmed he lisevad, riitw kriiskub. Tean, et nüüd tuleb midagi erakorralist, mis katkes tab piinliku täpsusega mööduma päewa halluse.

„Kuberneri juure!“

Müüd siis saabub lõpp. Mulle wist antakse kirjapaber. Siis kirjutan oma wiimjed sõnad naisele. Ja järgneb õõ täis piinarikast ootust, kuna hommikul jalutan wälja oma kongist sõdurite jaatel.

Towerist pääsenud.

Seisan kubneri ees. Teda limbritsewad mõned ohwitserid. Tunnen neid nägusid, sest nad olid lord Ch. juures sõjakohu istungil. Kõigi silmad on pöördud minule.

Kubner katkestab piinliku waituse.

„Sõjakohus on katkestanud uurimise teie wastu.“

Kas kuulen ma õieti? Suudan seda waewalt uskuda. Minu käed otsiwad lauasewra, sest pean millelegi toetuma.

„Jah, kuulsite üsna õieti: sõjakohus lõpetas asjaarutuse teie wastu.“

Saan tagasi endawalitsemise. „Kas tohin teada selle põhjusi?“

„Tänage oma waprast naist. Oleme rahul, et me ei tarwitse süüdi mõista ilhe inglanna meest ja tema lapse isa.“

Kubner ulatab mulle käe. Siis wangu ebafindlal sammul toast wälja. Kuidas suutis Ethel selle läbi wiia? Järgmisel hommikul toob walwur uue uudise.

„Teid wiiake üle Leamingtoni politseiwanglasse. Poole tunni pärast on wanter siin.“

Ma pole ka enam seotud. Mürisedes weereb wanter läbi Toweri laiade wärawate. Olen nagu uuesti sündinud ja uus elu seisab mul ees.

Leamingtoni politseijaoskonnas leian otsuse enda kohta: kuus kuud wangistust Birminghamis seepärast, et ma pole en nast registreerinud wõõramaalasena poliitseis.

Minu kaitsja kaudu saan ka täpsema andmeid oma naise kohta

„Teie ei suuda kujutleda, millise waprusega teie wäime kirjutas ära 1511 tead mised ja juhted, et päästa teie pead. Ja

ei jätnud ametivõimudele mingit kahtlust, et ta tunneb teie plaani sõjalaewastitu hävitamise kohta. Inglise walitsus kartis tekitada rahutut meeleolu, awalda des, et meie kindel sõjalaewastit oli selles hädaohus. Surinud saksalast pole inglise walitsusele mingit kasu, kuid walitwast inglannast küll. Teie abikaasa ähwardas ju teie plaanist teatada kogu maailmale ja see oleks tekitanud suurt segadust. Teie ise aga ei ole walitsuse arwates enam hädaohuslik. Paari nädala pärast wiitakse teid arwatavasti mõnda loonduslaagrisse.“

Inglise wangilaagris.

Juba mõnda päewa istun wangilaagris. Tuul, mis puhub siin, on mulle uus. Kuid warsti saadetakse mind sealt edasi Mani saarele. Selles laagris on elu täiesti talutaw. Sulgaliselt on wangid organiseerinud omawahel igasuguseid klubiid — positiivseid, teatrileisiid, laaridklubiid jne. Toitmine on rahuldaw. Ka wahid on wangide wastu wiisakad ning sõbralikud.

Elan juba teist nädalat Mani saarel ja tunnen oluforda sedawõrd, et wõin mõelda juba põgenemisploaniidele. Teatan laagrijuhatusle, et tahan üle wiidud saada Douglase laagrisse. Douglase laagris on need wangid, kes inglise walitsusele maksawad nädalas wiis shillingut lisatoidu eest. Warsti teatatakse mulle, et minu soov on jaatawalt osustatud. Veel samal päewal jätan jumalaga oma uued sõbrad ja jalutan ühe politseiniku saatel Douglase poole. Jutleme teel.

„Seda ülemineku parema lihapoti juure peaks dieeti pühitsjema. Mitu palju aega meil ju on?“

„Siniil on sellest hea arusaamine. Pöördume sisse esimesse kortsi ja niisutame minu kolimist. Esimesele klaasile järgneb teine, kolmas, neljas. Siis me üldse enam ei loe klaase.“

Jätume siin juba mitu tundi. Jim on halb maatleja, muutub märkaks ta. et

joon hoopis tagasihoidlikumalt kui tema. Ta toetab raskesti muutunud pea kaele ja wahib loult enda ette. Ta ei märka isegi seda, et tema wastne sõber märkamatult lahtub.

„Dtsin Douglases rõiwakaupmeest. Seisangi ühes majakeldris kaupmehe, kes müüb ja ostab wanu rõiwaid. Ostan endale meremeherõiwad.“

Müüd alla sadamasse! Warsti leiame laewa, mis mõne tunni pärast peab lahuma Liverpooli. Laewalagi on tühi inimestest ja ma saan märkamatult ronida ühe päästepaadi katte alla. Loodetawasti ei lahtu Jimi joobumus enne kui oleme ulgumerel. Tõepoolest, laew liigubki juba. Keegi ei eksi mind mitu tundi. Jouame Liverpooli. Laew seltsab juba pikemat aega, kui usaldan wälja piiluda oma peidukohast. Hämarieses pole kedagi näha. Ronin paadist wälja ja hiilin nõõrredelit mööda kaile. Atki kerkib hämarusest minu ette aga wahi.

„Teie meremehepass?“

„Koban taskutes ja näitlen pettumust. Nähtawasti unustasin selle laewale. Lähem tagasi ja toon kohe passi.“

„Tulen kaasa.“ Wahile seltsib teine politseinik. Mõlemad waatavad mind uurivalt. Siis lausub teine wäikelt: „Urge wigurdage ja tulge kaasa. Dotamine juba teid.“

Mõlemad politseinikud wiitwad mu Liverpooli wanglasse. Jälle möödumad nädalad. 1918. a. juuni algab õitega ja finise taewaga. Ühel hommikul kühutakse mind wangilailema juure.

„Wõtke oma asjad ja tulge kaasa. Teid saadetakse „Ros-on-Bye“ wangilaagrisse.“

Jälle wabaduses!

Mit kergesti ei loobu ma wõitlusest wabaduse eest. Wäljas ootab mind töö ja uued plaanid. Ja mind ootab armas kodu. Wapper naine. Raks heledalokkist last. Sest wahipeal on minu tütar Ron Silba saanud endale seltsija

õetse Patty. Pean pääsma wabadusse!

Ühe kõogi ees awastasin tühja heeringatünni. Gemaldan selle põhja. Kaks tundi pärast leiskööb hiilin barakist märkamatult välja. Weeretan tünni okas-traadi juure ja surun selle traatide wahel. Otkad tungiwad sügawale puusse. Põhjatu tünn moodustab aga sel moel nagu tunneli, mille kaudu ronin välja. Jooksen ettemaatlikult ja ennaft warjates üle välja. Laagris jääb kõik waitseks. Minu sihtis on mõni kilomeeter eemal asetsew golfimaja. Murrin selle luku lahti ja lähen sisse. Rapist leian mitu ülikonda golfiroiwaid. Koowastun kiiresti ümber. Väliselt täiesti muutunud, golfikepid kaenla all, nii jalutan läbi äratava homniku.

Jõuan ühte killa. Selle sissekäigu juures seisawad kohalik politseinik ja ka mõned talunikud. Lähen otse nende juure.

„Mida te siin ootate?“

„Koskist on põgenenud üks sakslane. Peame ta wangistama.“

„Olge siis walvsad. Rahju, et olen lubanud minna golfi mängima, muidu ühineksin teiega.“

„Koh, kui ta siit kaudu tuleb, siis ta juba meie käest ei pääse.“

Ma pole jelles sugugi kindel, kuid muidugi ei ütle ma neile seda. Meelajelt sammun edasi. Olen warsti Gloucesteris. Sealt jaan takistamatult sõita Londonisse, kuigi jaam kubijeb agentideft.

London. Siia ma muidugi ei wõi jääda. Kalender näitab 1918. a. sügisk. Rõnelen oma iiri sõprodega ja otustame, et asun elama Plymouthi. Sõidangi sinna ja naine järgneb lastega mõne päewa pärast. Asun uuesti tööle ja loon sidemeid. Kuid mul pole enam sama energiat ja hoogu kui sõja esimesel aastatel.

Enne sõja lõppu elame üle weel ühe hädasohtliku seikluse. Iga tund on oodata waherahu allakirjutamist.

„Kuhu me siis lähme?“

Selle küsimuse esitab Ethel. Ta teab, et ma ei taha jääda Inglismaale.

„Muidugi Sakamaale.“

„Kõik kolab tugew lөөt uksele.“

„Open doors!“ (Awage ukse!)

See on jalaluure. Olin juba waremini märganud, et mind jälitati. Lööd-giga peagu üheaegselt lendab läbi ukse plüskituul, riiwab wäikeft Pattyt ja haawab tema paremat silmalangu.

Nüüd kiiresti! Ethel haarab nutwa Patty ja mina wanema tütre. Põgeneme läbi teise wäljakäigu. Midagi ei juuda me päästa oma waranduseft.

Peame nüüd iflagi põgenema Londonisse. Onnets pole wäike Patty saanud suuremat wiga, kuid parem silmalang jääb siiski halwatuks. Elame mõned päewad rahulikult redus. Siis ühel päewal saab politsei meie peidurka jälile. Järgneb uus wangistus, uued ülekuulamisejed. Siis tuleb välja-jaatamisekäsk. Sõidame Sakamaale.

*

Ühe Berliini ametiajutuse ees seisab wäsinud ja pettunud noormees. Wäsinud tagaajamistest ja põgenemistest mõõral maal, pettunud jälleägemitseft Sakamaaga, mis on nii mõõras tema unelmate kodumaale.

Süinge trepikäik. Hetkels wiitwita noormees. Käsi haarab uksepideme, mille jäine külmus tungib otse südamesse. Siis energiline tõmme — ukse awaneb kõledas hürroorumi, kus laua taga istub inimene. Sisjetungijat tabab pahane ja küsim piff.

Noormees teatab:

„A. B. A. nr. 1 on kohal!“

„Nii, nii, te olete kohal! Rahjuks et wadjata teid praegu.“

Sellega on jutuaamine lõpetatud. Seisan taas all tänawal, weel enam pettunud ja wäsinud.

See on minule maailmasõja lõpp.

Lõpp.